YIL:12 SAYI: 142 OCAK 2012

yöre

TARİH KÜLTÜR DERGİSİ

EDİRNELİ TALAT PAŞA *Ayhan Tunca*

CUMHUR ÇAĞLARER *Ayhan Tunca*

TEKİRDAĞ ESKİ VALİSİ FETHİ AYKAÇ'LA SÖYLEŞİ *Şerif Ercan*

GÖÇMEN KARDEŞLERİMİZ ROMANLAR *Erdoğan Gökçe*

GENERAL THOUMAS'IN 1854 YILI EDİRNE ANILARI *Cengiz Bulut-Fazıl Bülent Kocamemi*

Fiyatı: 6 TL

İŞİN SIRRI TEKNOLOJİDE.
TEKNOLOJİ, OLİN'DE...

OLİN İKİ KERE RAFİNE.

İsveç "soft column" teknolojisi, yağdaki doğal vitamin ve mineralleri diğer tekniklere göre daha yüksek seviyede korur ve istenmeyen kokuları giderir. Yağa sağlık ve nefaset katar

Olin, sadece Türkiye'nin değil, "soft column" teknolojisi ile yağ üreten dünyanın ilk markasıdır.

Olin'in bu kalite sırrını paylaşanlara şimdiden afiyet olsun.

OLİN

yöre
AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

ISSN 1302-7077 Cilt:12 Sayı:142

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Ayhan TUNCA
Genel Yayın Yönetmeni
Hüseyin AĞIRSEVEN
Görsel Yönetim
Tunç ÜÇER
Grafik ve Sayfa Tasarımı
A. Ersin ŞENERLER
Editör
Cavit GÖÇMEN
Ankara Temsilcisi
Şerif Ercan
0312 425 6072
İstanbul Temsilcisi
Erdoğan Gökçe
0216 325 94 15
Kırklareli Temsilcisi
Nazif KARAÇAM
0 288 214 19 56

Baskı
İNKILAP KİTAPEVİ
BASKI TESİSLERİ
Çobançeşme Mah.
Sanayi Cd. Altay Sok.No:8
YENİBOSNA-BAHÇELİEVLER
İSTANBUL.
Tel: 0212 496 1181-82
Matbaa Sertifika No:10614

Yönetim Yeri
Talatpaşa Cad.
Muhittin Günel İş Merkezi
No:125 EDİRNE

ABONE KOŞULLARI
Yıllık : 60 TL
Resmi kurum ve kuruluşlara : 70 TL
6 Aylık : 35 TL
Yurtdışı : Yıllık 60 Avro
Şehirdışı abonelerden
8 TL Posta ücreti alınır.

ABONELİK İÇİN
Abone Bedelini PTT 128 00 26 No'lu Posta Çeki hesabına Ayhan TUNCA adına ve yurtdışı ödemeleri Edirne İş Bankası 739 464 No'lu hesaba yatırabilirsiniz.
IBAN- TR900006400000113000739464

İLETİŞİM
Yöre Dergisi
Tel - Faks : 0284 213 13 84
EDİRNE HABER Gazetesi
Tel : 0284 212 04 45
Gsm: 0542 283 23 82
e-posta : yoredergisi@hotmail.com
web adres:www.edirneyore.com

TALAT PAŞA VE DİĞER KONULAR...

İçinde bulunduğumuz günlerde, gerek Hrant Dink olayı, gerekse Fransa'nın Ermeni tehciri konusunda kabul edilemez yasa çalışmaları nedeniyle, tam da, Talat Paşa'yı yeniden ele almanın zamanıdır diye düşündük...

Talat Paşa ve dönemi, ülkemizin geçmişi kadar, bu güne ve geleceğe bakışımızı da şekillendirecek derslerle doludur...

Bu boyutuyla güncelleşen Talat Paşa'nın, bir Edirneli olduğu bilgisi ise, olması gereken yaygınlıkta değildir...

Yıllar önce bir yerel gazetede Ayhan Tunca tarafından bir yazı dizisi olarak ele alınan "Edirne'den Talat Paşa Geçti" başlıklı yazı, gazete arşivlerinden çıkarılarak, Yöre sayfalarına konulurken; onun, hem Edirneli yanını, hem de Ocak ayı içinde, onu hatırlatan ulusal olaylar bağlamındaki yerini anımsatmak istedik.

***

Cumhur Çağlarer,bu derginin yayına başlaması ve adını koyma aşamasında; düşünce ve moral yönlendiricisi olma yanında, derginin, Yöre logosunu da yaratandır...

İçeriğine yazılarıyla da katkı veren Cumhur Çağlarer'in, dergi künyesinde grafikçi sıfatıyla görünmesi, onu anlatmada yetersiz bir niteleme idi ve bunu bilmekteydik...

İlk sayının nostalji boyutunu koruma yönüne biz, bu adıyla ayni yerde kalmasını istemiştik...

Cumhur,artık yok...

Doldurulması asla mümkün olmayan bir boşluğu ardında bıraktı ve gitti...

Bu dergi, yayın yaşamı sürdükçe kendisini unutmayacaktır...

***

Ankara temsilcimiz Şerif Ercan, bu sayıda bir Rumelili emekli valimizi, Sayın Fethi Aytaç'ı konu etti ve kendisiyle Tekirdağ eski Valisi başlığı altında bir söyleşi yaptı...

Şerif Ercan'ın özgün üslubu ile Yöre sayfalarında yöresel tarihimize giren bu söyleşinin taşıdığı bilgi boyutu ayrıca önemlidir...

***

Bir Edirnesever özelliği ile bu şehrin tarih-kültür âlemine yeni bilgileri taşımayı sürdürüyor Cengiz Bulut...

Bu kez, kaleme aldığı bir ön yazı ile bizlere Fazıl Bülent Kocamemi'nin 1854 Edirne'sine ışık tutan çalışmasını (General Thoumas'in 1854 yılı Edirne Anıları ile) kazandırdı ki, teşekkür etmeliyiz...

***

İstanbul temsilcimiz Erdoğan Gökçe ise, bu sayıya, eski deyişle çingeneleri konu alan bir yazı ile katıldı.

Tümüne, her zaman olduğu gibi teşekkür etmek bir görevdir...

İÇİNDEKİLER

1- "EDİRNE'Lİ TALAT PAŞA
Ayhan Tunca 3

2- Duyum, Durum, Yorum "Cumhur"
Ayhan Tunca 15

3- Cumhur Çağlarer
Ayhan Tunca 17

4- Tekirdağ Eski Valisi Fethi aykaç'la Söyleşi
Şerif Ercan 18

5- Göçmen Kardeşlerimiz Romanlar
Erdoğan Gökçe 29

6- Kültür Sanat Haberleri
32

7- Kartpostallardaki Edirne
M.Edip Ağaoğulları Arşivi 36

8- General THOUMAS'ın 1854 Yılı Edirne Anıları
Cengiz Bulut 37

6 TEMMUZ 1998
"SONHABER GAZETESİ"NDE BİR YAZI DİZİSİ

"EDİRNE'DEN TALAT PAŞA GEÇTİ"

Ayhan Tunca(*)

EDİRNELİ TALAT PAŞA'NIN EDİRNE YILLARINDAN KESİTLER

Talat Paşa'nın doğduğu yıllar aslında imparatorluğun çöküş eğrisi üstünde hızla kaydığı yıllar olmanın yanında Edirne için özel önem taşıyan korkunç tarihsel kesitin yaşanmak üzere olduğu döneme rastlar.

1876 Anayasa'nın ilan yılı, Talat'ın doğum yılıdır ama en önemlisi 93 Harbi olarak tarihte yerini alan Osmanlı-Rus Harbi'nin başlangıç günlerini kapsar.

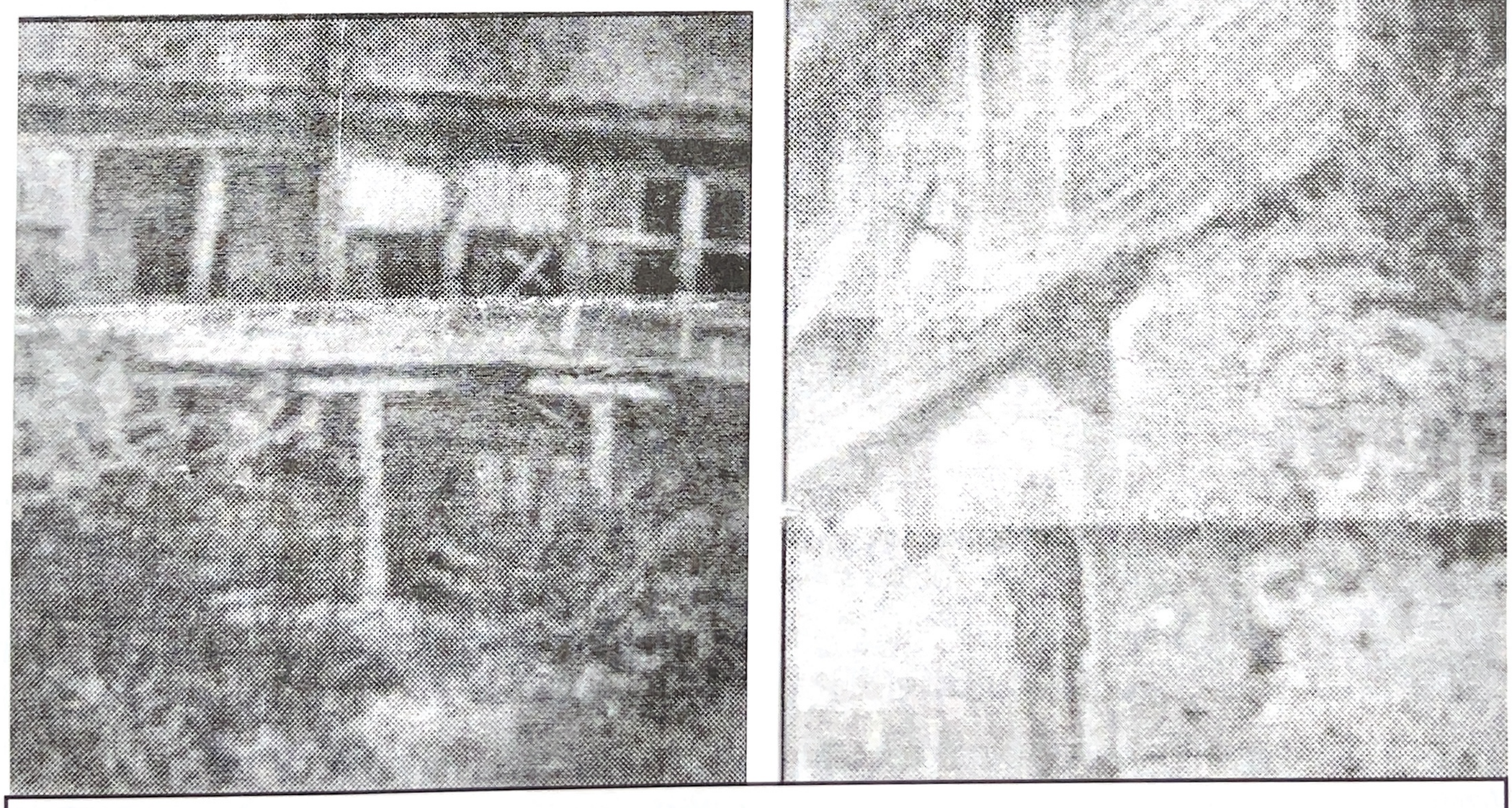

Talat Paşa'nın doğduğu evden görüntüler. X işaretliler doğduğu odayı gösteriyor.

(*) Araştırmacı- Yazar

O, 93 harbi ki, Edirne kendi tarihi içinde yaşadığı dört işgalden ikincisini yaşayacaktır. Ruslar, 1829'dan sonra ikinci kez Edirne'yi işgal edecekler ve işte o dönemde Saray yok olacaktır. Edirne Sarayı içinde yığılan cephaneler, düşman eline geçmesin düşüncesiyle ateşlenecek ve günlerce süren patlamalar Saray'ı yok edecektir.

Talat bu tarihsel atmosferin Edirne'ye ait olan acılı günlerinde, Selimiye'ye yakın olduğu söylenen bir mahallesinde dünyaya gelir.

Bu mahalle pek çok kaynakta Kurşunlu fırın Mahallesi olarak verilir. Edirne Mahalleleri üzerinde bir çalışması olan Yrd. Doç. Dr. Ratip Kazancıgil'in söz konusu kitapta aynı yıllar için ve aynı civarda gösterdiği bir mahalle gerçekten bu adı taşır.

Ancak sokak üzerinde farklı yorumlar vardır. Gebe Yahyacı Sokak olarak belirtilen bu sokak, Oral Onur tarafından Kebe Yayıcı olarak isimlendirilir. Kebe çobanlara ait bir giysidir ve bu giysiler söz konusu sokakta yapıldığı için bu ad verilmiştir.

Aslında Talat Paşa'nın doğduğu ev ve bu evin akıbeti konusunda Edirne'de sağlıklı bilgi arayışımız ne yazık ki, bugüne kadar umduğumuz sonucu yaratmamıştır.

Yaptığımız bir görüşmede doksana yaklaşan yaşına rağmen iki saat söyleşi yaptığımız Edirneli öğretmenlerden Şaziye Zorlutuna bu evin Tatarhane'de bulunduğunu anlatmaya çalışmıştır. Talat Paşa'nın annesini de tanıdığını söyleyen

Talat Paşa'nın doğduğu evden bir başka görüntü.

emekli öğretmen Zorlutuna ile birlikte bu yeri görme kararımız, ne yazık ki gerçekleşmemiştir.

Bu arada Edirne Belediyesi'nin Cumhuriyet döneminde evi bakım ve onarım yönünden sahiplendiğine ilişkin yazılar vardır. Ancak bu yazılarda sevinçle duyurulan haberin gerçekleşmediği de ortadadır. Evle ilgili son fotoğraflar, çevreyi yansıtmayan, çok eski fotoğraflardır, ama ne yazık ki, eldeki bilinen yegâne belgeler de bunlardır.

TALAT ÖĞRETMENİ DÖVER VE...

İlkokulu, o yıllarda Edirne'nin ilçesi olan Vize'de bitirir. Babası Vize'de görevlidir. Yeniden Edirne'ye döndüklerinde, dönemin eğitim sistemi içinde, en verimli olarak nitelenen bir okuluna, askeri rüştiyeye kaydolur.

İşte ne olduysa bu okul yıllarında olacaktır ki, son sınıfta öğretmeniyle kavga

eder. Nedeni bilinmeyen bu kavga bir askeri okulda olabilecek en büyük disiplinsizliklerden biridir ve Talat okuldan kovulur.

Araya Edirne Defterdarı ile Arasta Çarşısı'ndan bir esnaf girer.

Bu kişiler Talat'ın baba dostudurlar ve Talat bu yolla durumunu kurtarır, diplomasını alır. Ne var ki, diploma gerekli tarihten sonra elde edildiği için, Askeri İdadiye devam edemeyecektir.

Baba vefat etmiştir.

Annesi Hürmüz ve iki kız kardeş Talat'ın eline bakar durumdadırlar artık. Yine baba dostları ve posta telgraf idaresinde kâtiplik işi…

Babadan kalan emekli aylığı artı kırk kuruş maaş iyi bir geçim dönemi açar aileye.

Talat sevilen, aranılan saygı duyulan biridir artık.

TALAT PASA

ŞİMDİKİ İNÖNÜ İLKÖĞRETİM OKULU YAHUDİLERDEN KALMADIR VE TALAT BURADA ÖĞRETMENLİK YAPMIŞTIR.

Bu okulu o yıllarda dünyanın pek çok ülkesine, Siyonist amaçlar için, Alyans İsrailite Üniversalla adında bir eğitim kurumu kurdurtmuştur. Okulla ilgili bir bilgi demetini, şimdilerin ünlü sanatçısı Fatih Kısaparmak'ın babasından aktaralım. Evet, Necip Güngör Kısaparmak Edirne Milli Eğitim Müdürlüğü yıllarında, Milli Eğitim Cephesi'yle Edirne adında bir kitap yayınlamış ve bu kitapta okulu şöyle anlatmıştır:

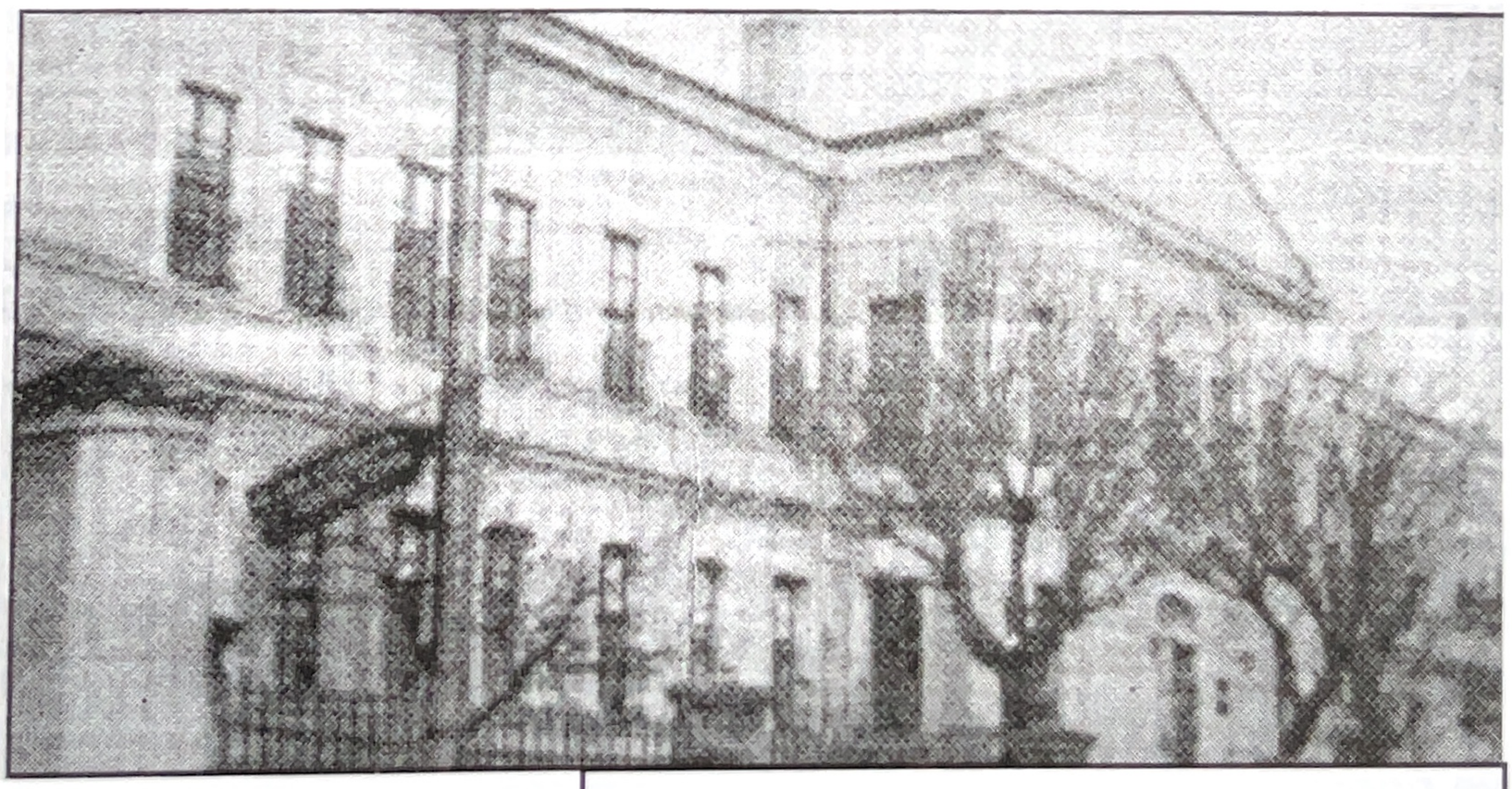

İnönü İlköğretim Okulu'nu Yahudiler yapmıştı ve okul bir Yahudi Okulu'ydu.

"… Okul, Türk Okulu olarak 1943-

1944 yılında hizmete girmiştir. Şimdiki binanın inşaatı 1903 yılında bitmiştir. Bina, Musevi Cemaatine ait olarak Paris'te ikamet eden Gaçton Mayer adında zengin bir Musevi tarafından okul olarak yaptırılmış, Edirne Musevi Cemaatine hediye edilmiştir.

Binada sırası ile evvela Alyans Musevi Okulu daha sonra Türk Musevi Okulu adı altında eğitim yapılmıştır. 1939 yılında bu da lağvedilmiştir."

Evet, bir eğitimcinin verdiği bilgiler böyledir bu okul için ve önemlisi Talat bu okulda Türkçe öğretmeni olarak çalışmıştır. Edirne Postahanesi'ndeki hizmetine ek olarak burada öğretmenlik yapan Talat'ın kültürel oluşumunda önemli etkileri olduğu genellikle kabul görmektedir. Zira Museviler o yıllarda Batı'daki ilerici gelişmeleri sosyalist hareketleri dönemin yayın organları aracılığı ile yakından izlemektedirler ve bu yayınlar Edirne Alyans Okulu'na da gelmekteydi.

Talat okuldaki öğretmenlik görevi dönemi süresince, okul müdürünün kızından Fransızca dersler alır. Gerçi bu ders alma ilişkisi bazı dedikodulara da yol açar ve Talat bir mektupta yazdıkları nedeniyle zor anlar yaşayacaktır.

CEMAL KUTAY VE TALAT PAŞA'NIN EVİ

Üç yıl kadar önce, Cemal Kutay'la bir söyleşi yapmıştık. İstanbul'da. İlhan Koman'ın kız kardeşi bu görüşme için evini açmıştı bizlere ve o evde Kutay'ın karşısına oturma onurunu yaşadık.

Oturduk ve yaklaşık üç saat sürekli konuştuk. Söylediği sözcükleri kaçırmamaya özen göstererek kamera çekimleri yaptık.

Konu önemli ölçüde eski Edirne milletvekillerinden, Gönül Dilan ve İlhan Koman'ın dedeleriydi… Mehmet Şeref Aykut yani.

Kuşkusuz konu bu değerli ve önemli Edirneli olunca, Talat Paşa'dan söz etmemek olanaksızdı.

Cemal Kutay'ın ise yaklaşık iki yüze ulaşan basılmış kitaplarından biri Talat Paşa

Cemal Kutay'ın ise yaklaşık iki yüze ulaşan basılmış kitaplarından biri Talat Paşa üzerineydi.

üzerineydi.

Üç ciltten oluşan bu kitabın tam adı: "Bir Devir Aydınlanıyor. Şehit Sadrazam Talat Paşa'nın Gurbet Hatıraları"ydı ve en azından bu nedenle Cemal Kutay, Talat Paşa için konuşma hakkı gibi önemli bir ayrıcalığın da sahibiydi.

Kitabın birinci cildine koyduğu Paşa'nın doğduğu eve ait resimlerin yanına şu notları düşmüştü Kutay:

"...Talat Paşa'nın Berlin gurbet günlerindeki bir mektubundan anlıyoruz ki, doksan yaşındaki annesi bu evde yaşamaktadır."

"...Talat bu evde doğmuştur. Selanik'e yerleşinceye kadar da bu evde kalmıştır. Ev genişçe bir bahçe içinde iki katlı dört odalıdır."

"Bir söylentiye göre ev Balkan Harbi'nde Edirne Bulgarların eline düştüğünde kısa süre karakol olarak kullanılmış, daha sonra koza hane olmuştur. Talat'ın memleketi terk etmesinden sonra büsbütün parasız kalan annesi, gün geçtikçe harabeye dönen evi elli liraya ipotek etmiştir. Talat öldürülmesinden kısa bir zaman önce kayınbiraderi Şefkati Bey'e yazdığı mektuptan anlaşılıyor ki, annesi elli lirayı ödeyemediği için ev satılacak ve bu onu büsbütün perişan edeceği için borcun, Alman İmparatorunun kendisine verdiği altın nişanın satılarak karşılanmasını rica etmektedir."

"Cumhuriyet'in ilanından sonra Edirne Belediyesi, Talat'ın çökmeye başlamış evini tamire karar vermiştir. Olay basında geniş akisler yapmıştır. Olayı duyan tanınmış kalem sahipleri Edirne'ye gitmişlerdir."

"... Karar tatbik edilmemiş olacak ki, bugün Talat Paşa'nın evinin yeri neresi, arsasına ne yapılmış, sahibi kim meçhul..."

***

Talat Paşa'nın Gurbet Hatıraları adlı üç ciltlik eserinde (cilt 1sayfa 144) bunları yazar Cemal Kutay.

Dönelim Kutay'ın söylediklerine...

Gayrettepe'deki Gönül Dilan'ın evinde, *(ki o evin duvarları Mehmet Şeref Aykut'tan gelen resimlerle doludur)* Cemal Kutay bir ara sanki üstümüze yürüyecekmiş biçimde yerinden kalkmış ve bizi ürkütmüştür.

Evet, gerçekten ürkmüşüzdür bu kalkıştan.

Zira Kutay, yerinden kalkar gibi yaparken sağ kolunu ve işaret parmağını gözümüze doğru yürütmüş ve "insan utanır, biraz da olsa hicap duyar" diye haykırmıştır:

"İnsanda bir parça utanmak olur utanmak."

Evet, bu haykırışı şaşkınlıklar içinde çözmeye çalışırken, Kutay hemen o Osmanlı kibarlığına dönüvermiş, bizi rahatlatmanın ötesinde hüzünlendiren üslubuna girivermiştir.

Büyük yazarın bizim şahsımızda utandırmak istedikleri Edirnelilerdir.

Şu Talat Paşa'nın evine sahip çıkmayan Edirneliler...

Vefasız Edirneliler...

Kaygısız, tepkisiz, bahaneci, yaşadığı yerin tarihsel öneminden nasiplenmemiş Edirneliler...

Valilik binası önüne bir başka ilin, Kütahya'nın sembolü olan çini vazoyu koyduracak kadar kendi kentine saygısız Edirneliler...

Korumamış, yıkmış, bakmamış, yok etmiş, sorumsuz Edirneliler...

EDİRNELİ BİR "ÖRGÜT USTASI" TALAT PAŞA

Tevfik Çavdar, Talat Paşa'yı anlattığı biyografi denemesinde (Kültür Bakanlığı Yayınları 1788: Başvuru Eserleri Dizisi 28) O'nun için "Örgüt Ustası" nitelemesi yapar.

Çavdar'a göre, O ve örgütü, yani İttihat ve Terakki, günümüz Türkiye'sinin temellerini atanlardır.

"Talat, bir yerde, İttihat ve Terakki'nin çekirdeğini meydana getiren sivil kişidir."

Talat'ın bu örgütçü kişiliğinin şekillendirildiği yer ise Edirne'dir.

O, İttihat ve Terakki öncesinde, ilk örgütsel deneyimi Edirne'de yaşamış, bu nedenle ilk mahkûmiyetini de burada geçirmiştir.

Edirne'de örgütlü yaşama geçişinde, Hafız İbrahim'in etkisi, Talat Paşa için yazanlarca genel bir doğru olarak kabul edilir. Hafız İbrahim'in, aslında İttihat ve Terakki'yi kuran kişi olduğu da yaygın bir düşüncededir.

Kosovalı bir Arnavut olan Hafız İbrahim, çeşitli yerlerde yapmış bulunduğu cer hocalığını, o dönemde Edirne'de sürdürmektedir. Bakımsız ve genellikle kirli bir kıyafete dolaşan, bilgili ve saygı gören biridir.

Özellikle Edirne'deki askerler ve bürokratlar üzerinde etki uyandırmıştır.

Kendi aralarında toplantılar yaparlar. Bu toplantılar bazen Faik Kaltakkıran'ın konağında, bazen de Talat'ın baba evinde, bir küçük odada yapılır. Toplantıya katılanların sayısı henüz on beş bile değildir ve gizli yayınları, yani o dönemdeki deyişle, Evrak-ı Muzırra okunur.

Tartışmalar yapılır.

Ancak toplantıya katılmakta olanlardan biri, Mülazım Said Efendi muhbirlik

Kosovalı Hafız İbrahim

edince mahkûmiyete giden bir soruşturmada Alyans Okulu Müdürü'nün kızına Talat tarafından yazılmış bir mektup, sorgulamanın gerekçelerinden sayılır. Talat, o mektupta **"Bir gün umudumuz gerçekleşecektir"** demiştir. Sorulduğunda, bu ifadenin bir aşk olduğunu açıklar Talat. Kız da ayni yönde konuşur; ancak yine mahkûm olacaktır.

Her şeye rağmen bu mahkumiyet günleri Talat için son derece öğretici olmuştur.

Talat iktidar yolunun ancak örgütlenmeyle açılacağı düşüncesine mahkûmiyet günlerinde ulaşır ki, bu düşüncesinden sonraki yıllarda da sapma göstermez.

Selanik'e sürülür. Bu Edirne'den ilk ciddi kopuştur.

ŞÜKRÜ PAŞA TALAT PAŞA'YA "GİTMEZSEN SENİ ASARIM" DEDİ Mİ?

Şükrü Paşa'nın Talat Paşa için ve O'nun yüzüne böyle konuştuğu, bazılarınca söylenti veya yakıştırmadır. Ancak örneğin Balkan Bozgunu ve Birinci Dünya Harbi üstüne **"Bir İmparatorluğun Yağması"** adıyla kitap yazan İlhan Bardakçı, Balkan

Balkan Savaşı'na topçu ihtiyat mülazımı olarak gönüllü katılan Talat Paşa

Savaşı'nda ve Edirne'nin işgaline giden günlerde, savaşa M. Sami adıyla ve gönüllü katılan Talat'a, Şükrü Paşa tarafından şunlar söylendiği yazar:

"... Seni hemen yarın Edirne'nin ortasında idam ettirmemi istemiyorsan, bu günden tezi yok, çek git buradan Talat bey oğlum. Sen ki sabık Dâhiliye Nazırı'sın, sen ki Edirne'ye vatanseverlik göstermek için er rütbesi ile gelmişsin. Ve sen ki bana yardımcı olmak yerine orduya ifsad ediyor, askere dövüşmemesini telkine çalışıyorsun... Çek git buradan."

Edirne Savunması'nın kahraman kumandanı Şükrü Paşa

"İttihat ve Terakki'yi yeniden iktidara getirmek için başka yerde çalış.

Unutuyorsun ki ben politikacı değil askerim. Ama sen ve arkadaşların elimizde kalan şu son serhat şehrini de politika uğruna kaybettirmek istiyorsanız, o halde kazanmak istediğiniz nedir? Selimiye ki Rumeli'de cedlerimizin mührüdür. Sen bu mabedi dinamitleyip berhava etmemi söylüyorsun. Gözünü ordu ve vatan sevgisi değil, politika bürümüş. İktidar için orduya bile acımıyorsunuz. Sana Edirne kumandanı olarak emrediyorum. Hemen şimdi Edirne'yi terk edecek ve İstanbul'a gideceksin. Yoksa istemeye istemeye seni yani İttihat ve Terakki'nin Dâhiliye Nazırını asacak veya kurşuna dizeceğim..."

Ve bu konuşmadan sonra, İlhan Bardakçı'ya göre, süt beyaz sakalı, hırsından dimdik kesilen Şükrü Paşa'nın karşısında hazırol vaziyette duran Talat Paşa bir tek kelime söyleyemiyor. Çıkıp İstanbul'a dönüyor.

EDİRNELİ TALAT PAŞA ÇİNGENE MİYDİ?

Edirneli olupta şaka gerçek çingenelikten ve çingene olmakla suçlanmaktan nasiplenmemiş yok gibidir. Hele ülkemize özgü spor alışverişlerinde eğer bir başka şehirde seyirci iseniz, karşı taraftan gelen sesler arasında mutlaka bu suçlama da yer alır.

Suçlama, küçük görme veya alay etmenin bir söylemidir **"Çingeneler"** haykırışları.

Bu tür değerlendirmeleri veya benzerlerini görev nedeniyle veya öğrencilik yıllarımızda, Edirne dışında, hep yaşamışızdır...

Efendim...

Yıllar önce Şebinkarahisar'dayız... Orada, anılarla yüklü öğrencilik günlerimizin birinde, çok sevdiğim ve ailesinin de Batı Trakya göçmeni olduğunu bildiğim bir sınıf arkadaşım sormuştu:

"Yahu nedir bu çingenelik meselesi?"

Bu sorudan anlamıştım ki, ülkenin neresinde olursanız olun, eğer Edirne ile bir ilişkiniz var ise, sizi çingenelik bağı içinde görmektedirler...

Bu kadar olsa, çok problem değil...

Güler geçersiniz...

Edirne dışında oynayan bütün spor kulüpleri mensupları, tribünlerde dile gelen bu sataşmayı tanırlar, bilirler...

Ama bir başka arkadaşım da şöyle sormuştu:

"Sizin Trakyalılara Bulgar kırması diyorlar, ne demek bu?"

"Size de Rum kırması diyorlar" dediğimi anımsıyorum, öfkeyle...

Yani...

Şaka gerçek, bu tür anlamsız, bilinçten bilgiden uzak yaklaşımların hâkim olduğu yerler vardır ülkemizde; ama elbette bunu o yöreye tümüyle mal etmek sonsuz bir yanlışı da içerir...

Biz, Talat Paşa'ya da çingenelik yakıştırmasının bu bakış açısı bağlamında veya rakiplerince üretildiğine inanmaktayız...

***

Talat Paşa ki sürüyle düşmanı olan bu büyük insan, pek çok suçlamalar arasında çingenelikle de alay konusu edilmiş, küçük düşürülmeye çalışılmıştır. Tevfik Çavdar yer yer şiirlere konu olmuş Talat için, kitabında şu örnek şiirleri koymuştur.

Çerkesi takına boncukla yazılsın tarih,
Şaha çingenecik oldu vezirazam.

Talat Paşa'ya bu yönde yüklenen şairlerden biri de Eşref'tir.

Alemi duçarı behtü hayret etti Talat'ın,
Haddini bilmez acep çingane bir jön Türk müsün?

Mülkü millet sul tedbirinle mahvolmaktadır,

Hey... oğlu... jön Türk'müsün bön Türk'müsün?

***

Bütün bu ve benzer yaklaşımlara rağmen, Talat Paşa'nın çingene olmadığı genellikle bütün araştırmacılar ve biyografi yazarları tarafından kabul edilmiştir.

Diğer yandan bu suçlamalara kendisi de yanıt verme gereği duymuş, babasının geldiği Kırcaali ve büyük dedesinin geçmişini konu eden açıklamalarda bulunmuştur. Ayrıca bu konuyu irdeleyenler, babasının bir adliye görevlisi olarak çalışmış oluşunu dayanak sayarlar. Zira o dönemde, çingenelerin devlet görevlisi olarak çalıştırılması olanaksız görülmektedir.

Cemal Kutay ise, Talat Paşa'nın **"Edirne Tarihini"** Cumhuriyet döneminde yazan Osman Nuri Peremeci'yi kaynak göstermekte ve Talat'ın bir Evladı Fatihan olduğunu belirtmektedir. Bilindiği gibi evladı Fatihanlar, Rumeli'nin fethi dönemlerinde, Anadolu'dan getirilen ve buralara iskân edilen gerçek Türkler olarak kabul edilir.

Bütün bunların yanında Talat Paşa şoven biri olarak tanınmaz. Çok bilinen özelliklerinden biri de bu olan Talat Paşa benzer konulara dönük şu değerlendirmeyi yapmıştır:

"Kanaatimce bir insan doğduğu ve inandığı dine ve içinde büyüdüğü halka mensuptur. Din ve meseleleri sırf kanaat telakki meselesidir."

EDİRNELİ TALAT PAŞA MASON MUYDU? VE MASONLUK İÇİN KÜÇÜK NOTLAR

"Evet!.. Mason'um..." der Talat Paşa bu soruya ve uzun bir açıklama yapar... Aslında Talat Paşa'nın konuyla ilgili açıklamasını vermeden önce Türkiye'de Cumhuriyet Öncesi ve sonrası ünlü Masonlar üzerinde durmakta yarar vardır. Zira Talat'ın Masonluk konumunu ve değerlendirmelerini bu bilgiler ışığında ve daha geniş açılı görebilme şansımız olacaktır böylece.

Bu konuda ise hiç kuşkusuz en ciddi kaynaklardan biri İlhami Soysal'a aittir. Gazeteci Soysal'ın konuya dönük araştırmaları bir dönemin en gürültülü haberlerine de dayanak olmuştu.

O'na göre **"Her ne kadar Türkiyeli Masonlar, ülkemizdeki Masonluğun oluşup gelişmesini Ahi'liğe, Esnaf Loncalarına hatta Bektaşilik gibi Anadolu kaynaklarına bağlasalar da, Masonluğun Türkiye'ye ve Osmanlı ülkesine Batı'dan ithal biçiminde geldiği ve temellerinin yabancılar, daha sonra da azınlıklar eliyle atıldığını görmezden gelmek olanaksızdır."**

"Gene hemen vurgulamak gerekir ki, Türkiye'ye özgü bir Masonluk, bir Türk Masonluğu yoktur. Böyle olduğu içindir ki Türk Masonluğu demek yerine Türkiye'de Masonluk demek daha doğru olur."

İlhami Soysal ilgili kitabında (Türkiye ve Dünyada Masonluk; Masonluk ve Masonlar, İlhami Soysal, Der Yayınları İstanbul 1978, İkinci Baskı) bu değerlendirmeyi yaparken Atilla İlhan bir yazısında (Söyleşi: 15.4.1998 Cumhuriyet) Masonluk ve tarikatçılığın yer altında birleşen iki nehir olduğunu ve bu iki yer altı nehrinin sonuçta birleştiğini iddia eder. İlhan'a göre, **"Bir yanda Alaturka bir Osmanlı alafrangalığa, özenen erbabı; bir yanda, postmodernist bir alafrangalığı laiklik sanan masonlar, roteryenler, lionlar... Bunlar Osmanlıyı batıran kültür ikiliğinin hayaletleridir."**

Cumhuriyet öncesi ve sonrası ünlü Masonlar için yeniden İlhami Soysal'a dönelim:

"...Türklerden, ilk mason olarak bildiğimiz Yirmisekiz Mehmet Çelebi'nin oğlu Sait'tir. İbrahim Müteferrika ile birlikte mason olmuşlardır."

"Mithat Paşa, Ahmet Vefik Paşa, Osmanlı Padişahlarından Beşinci Murat, kendi dönemlerinin ünlü masonları arasındadır."

Cumhuriyet öncesinin diğer ünlü kamuoyuna mal olmuş masonlarından bazıları da şunlardır:

Plevne kahramanı Gazi Osman Paşa, Hürriyet Şairi Namık Kemal, Prens Sebahattin, Marko Paşa, İlk Türk Gazetecisi Agah Efendi, Büyük Mustafa Reşit Paşa, Birinci Meşrutiyet'in yaratıcısı Mithat Paşa, Gazeteci Hüseyin Cahit Paşa, Ziya Gökalp, Reşit Paşa...

Cumhuriyet sonrasının ünlü masonlarından bazıları şunlardır: Rauf Orbay, Fethi Okyar, Kazım Karabekir, Kazım Özalp, Şükrü Kaya, Refet Bele, Tevfik Rüştü Aras, Nevzat Tandoğan, Muhittin Üstündağ, Hasan Saka, Refik Saydam, Ahmet Emin Yalman, Dr. Adnan Adıvar, Fahrettin Kerim Gökay.

Cumhurbaşkanlığı koltuğuna ilk kez mason olarak ise Mahmut Celal Bayar Gösterilir.

İlhami Soysal, Bayar'ı, Padişah Beşinci Murat'tan sonra Türk Devleti'nin başına gelen ilk mason olarak verir.

Cumhuriyet sonrasının ünlü masonları arasında verilen isimlerden diğerleri de şunlardır: Lütfü Kırdar, Şahap Kocatopçu, Suat Hayri Ürgüplü, Ferudun Cemal Erkin, Mesut Erez, Nihat Kürşat, Selahattin Kılıç ve İsmet Sezgin.

Gazeteci Çetin Altan, İlhan Doğramacı, Enver Ziya Karal, Coşkun Kırca, Rejisor Hulki Saner, Prof. Dr. Süheyl Ünver, Erol Simavi, Ruşen Eşref Ünaydın, Can Pulak, Cenk Koray, İlhan Çevik, Fahri Özdilek, yazar Ahmet Rasim, Yunus Nadi, Ahmet Ağaoğlu, Reşat Nuri Güntekin, Celal Nuri İleri.

Bir dönemin en çok tartışılan isimlerinden biri de o yıllarda Adalet Partisi Genel

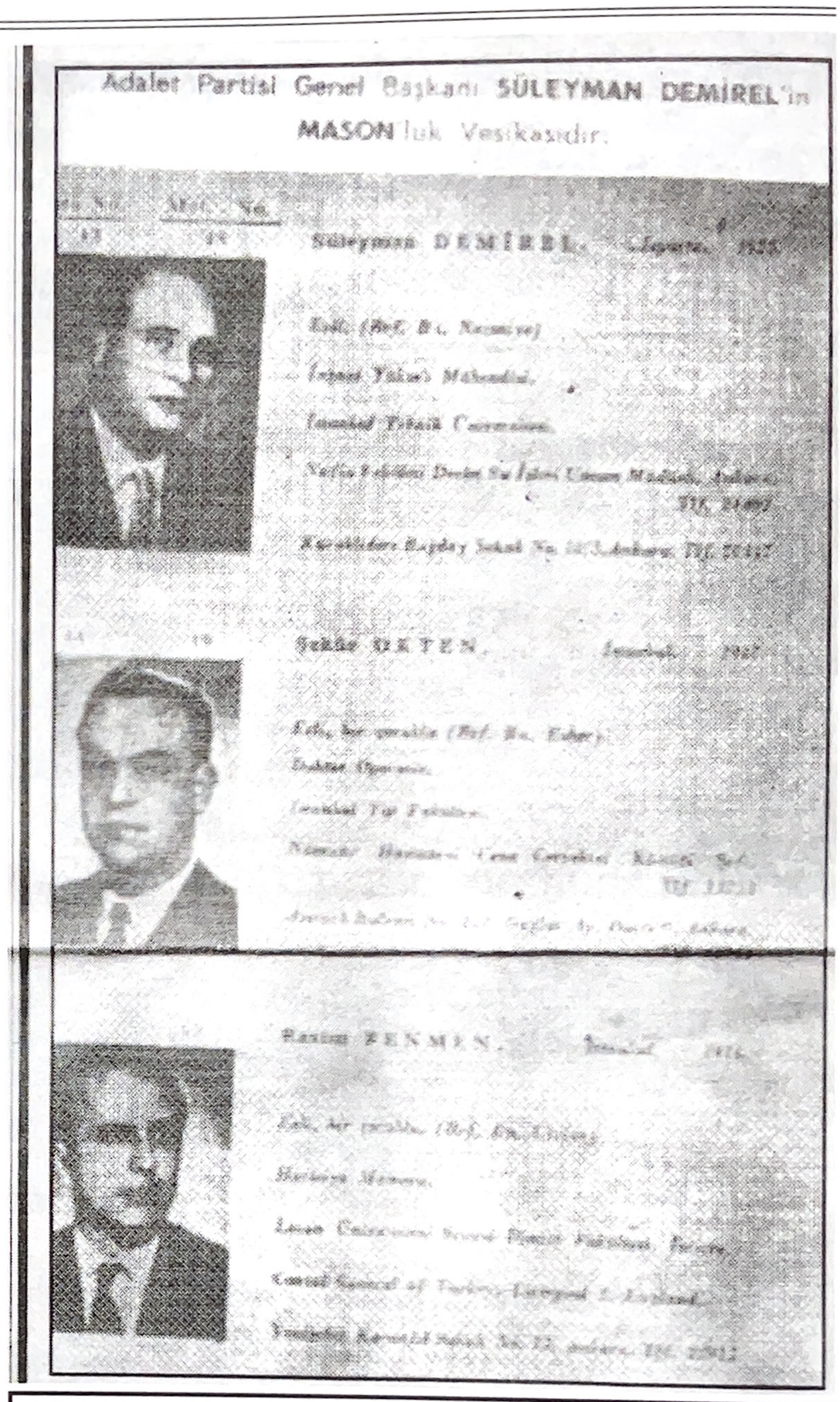
Adalet Partisi Genel Başkanı SÜLEYMAN DEMİREL'in MASON lük Vesikasıdır.

Süleyman Demirel'in Masonluk vesikası

Başkanı Süleyman Demirel'in masonluğudur. İlhami Soysal kaynak olarak kullandığımız kitabı ekler bölümünde Süleyman Demirel'le ilgili şu vesikayı koymuştur.

Konumuz Talat Paşa'nın masonluğudur ama yukarıdaki bilgilerden sonra öyle inanıyoruz ki bu konuyla ilgili olarak aşağıda okutacağımız açıklamaları daha da iyi değerlendirilecektir:

"Evet... Masonum..."

"Nasıl Bektaşiliği, ırki-milli bir tercih yolu olarak kucakladımsa, Masonluğu da alemşuvetin, bütün insanlık için saadet ve huzuru temin ve hatta tesis edecek oylun daha çok fikri irşad menbalarından telaki ve kabul ettim."

"... Bu da ikisinde utanç verici bir hareket ve tercih olduğuna asla kani de-

ğilim."

"Şunu da tasrih etmiş olayım. Ne Bektaşilik, ne masonluk benim ve benim gibi olan arkadaşlarımın, aziz vatanımız için zamanın getirdiği hizmetlerin benimsenmesinde ve icrasında, tercih ve telkin olmamış, gayrinin menfaatine alet ve isnat teşkil etmemiştir. Meşrutiyetin dünya masonlarında telkin ve hatta tertip edildiği şayiasının hakikatle alakası yoktur."

"..Bu tasrihimle ne Bektaşiliğin veya şu ve tarikatın ne de masonluğun veya şu bu cemiyetin müdafaasını veya reddini yapıyor değilim. Bizden sonrakilerin, birbirlerinin fazilet veya redaetini ararken böyle mevzuların mesnet yapmaları yerine ferdi tercihler haricine çıkmış vasıflarını esas almalarını tavsiye ediyor, daha müsamahalı ve her şeyi NASIL BİR VATAN DÜŞÜNMÜŞTÜ VE NE YAPMIŞTU? neticesine bağlamalarını tavsiye ediyorum."

EDİRNELİ TALAT PAŞA BEKTAŞİ MİYDİ*

"Kapandığı zannedilen bir devrin muhasebesini yapmaya çalıştığım şu anda, siyasetle uğraşanlarımıza 'vasiyet' yapısında bir tavsiyede bulunacağım; Birbirimizin müspet, menfi taraflarını tespit ederken ifrata kaçmayınız."

"Hele insanların şahsi tercihlerin, vicdan ölçüleri, hatta mizaçlarının terkibi olan tavırve tutumlarını ne medhe, ne zemme mesned yapmayınız."

"Ben tarikat olarak Bektaşiyim ve Al-i aba muhubiyim. Rumelini, mutlak bir Türk yurdu yapan manevi haraketin içinde Bektaşiliğin hususi bir yeri vardır. Bu hakikati, elbette bir gün gelecek o güzelim diyarların nasıl evladı - fatihan vatanı haline gelebileceğinin gerçek muhtevasıyla araştıranlar, reddedilmesi imkânsız ispatlarıyla ortaya çıkacaklardır."

"Türk'ten gayrı unsurların, tarihin malum olduğu devirlerden, Osmanlı Türklerinin, kendilerinden evvel Anadolu'yu Türkleştirmiş Selçuklulardan iktidarı almalarından sonra vatan yaptıkları ve Osmanlı hakanlarının taşıdığı Sultan-ı iklim-i Rum'a izafetle Rumeli olarak anılan taşı-toprağı-havası ile Türk beldelerinin bu vasfını almasında Bektaşiliğin nasıl yol yordam öncesi olduğunu çocuklarımız anlayacaklardır."

"Bu milli ve ırki yapıdan dolayıdır ki; Bektaşi'yim ve ben de Al-i abayım..."

***

Evet, Cemal Kutay, Talat Paşa'nın Gurbet Hatıraları, Cilt Üç'te Paşanın bu önemli soruya verdiği yanıtı aynen böyle aktarır.

Talat Paşa bu konudaki düşüncelerini aslında şu cümlelerle bitirir:

"Hiçbir an, bu inancımı saklamadım, saklama ihtiyacı duymadım."

Talat Paşa'ya uzaktan da olsa akrabalık ilişkileri bulunduğunu söyleyen Edirneliyi *(Küçükpazar semtinde ve yine bir yaşlı bayan akrabasıyla birlikte yaşayan)* doksan üç yaşındaki Hatice hanımı bulduğumuzda sorduk:

"Talat Paşa'nın Bektaşi olduğunu ve bunun kendisince de açıklandığını duymuş muydunuz?"

Talat Paşa'ya akraba olduğunu açıklayan Hatice Eryener, böyle bir şey duymamıştı. Üstelik Talat Paşa'nın Bektaşi olması mümkün değildi.

Diğer yandan Hatice Nine, Talat Paşa'nın

doğum yeri olarak gösterilen ve o dönemlerde Kurşunlu Fırın olarak bilinen mahalleyi de hiç duymamıştı ve ona göre Talat Paşa'nın evi Kirişhane semtindeydi.

EDİRNELİLER TALAT PAŞA İLE ÖVÜNMELİLER AMA

Son köşe yazınlarından birinde Toktamış Ateş, **"Osmanlı'nın son döneminde-ki ittihatçılar ve bunların devamı olan, Cumhuriyetimizin ilk yıllarındaki 'Kuvayı Milliyeciler' ve 'Halk Partililer' başta Atatürk olmak üzere, 'ilerici', 'çağdaş' ve her şeye karşın özde 'Halk egemenliğine' inanan demokrat insanlardı"** der.

İttihat ve Terakki'nin lideri, Osmanlıların ilk ve son seçilmiş başkanını, bu genel değerlendirenin dışında tutabilir miyiz?

O ki, ulaşılmaz örgütçülüğü yanında tipik bir halk adamıdır.

Zaman zaman yemek yiyişindeki obur görüntülere; sadrazamlık yıllarında pijama ve terlikleriyle konuk ağırlamalarına takılarak alay etmeye çalışanlar ve iflah etmez düşmanları yani **"Hürriyet ve İtilafçılar"** bile bir noktada birleştiler:

"O, bulunduğu yere ve elindeki sınırsız güce rağmen, orta sınıfın klasik sıkıntılarıyla, yani borçlu ve parasız bir ömür yaşadı."

Namusluydu.

Günümüzün politik dünyası ve politikacıların genel durumları da dikkate alındığında bu kadarcık özellikler bile O'nunla övünmek için yeterlidir.

Edirneliler Talat'la övünebilirler.

Övünmeliler de...

Tarih kendi içindeki tarihi kişileri kendi yasalarıyla, kendi yerine, nasılsa koyar.

Yanlış doğrular tarihin işidir.

Ama bir kent bağrından çıkardığı tarihi kişilerle övünmeyi bilmelidir.

Övünme hakkı ise bazı görevler de yükler o kişilere.

Hakkettiği yeri vermek bu görevlerin başında gelir.

Talat Paşa'ya O'nun doğduğu evi koruyamayarak haksızlık ettik.

Ama evin yerini bulalım hiç değilse...

Bizim Cemal Kutay'a sözümüz var. Bu uğraşı sürdüreceğiz. Şimdi el uzatacak Edirnelileri bekliyoruz.

Ev yerini bulalım, bir heykelciğini dikelim Talat Paşa'nın...

KAYNAKLAR

1. *Talat Paşa'nın Anıları; SAY yayınları 1. Basım1986*
2. *Bir İmparatorluğun Yağması; İlhan Bardakçı, 1. Basım*
3. *Talat Paşa; Tevfik Çavdar, Kültür Bakanlığı Başvuru Eserleri Dizisi.*
4. *Cemal Kutay; Şehit Sadrazam Talat Paşa'nın Gurbet Hatıraları üç cilt*
5. *Türkiye ve Dünyada Masonluk ve Masonlar; İlhami Soysal, Der Yayınları 2. Baskı 1978*
6. *Necip Güngör Kısaparmak*

EDİRNE HABER
Haberin Doğru Adresi
www.edirnehaber.org
Size Yeter

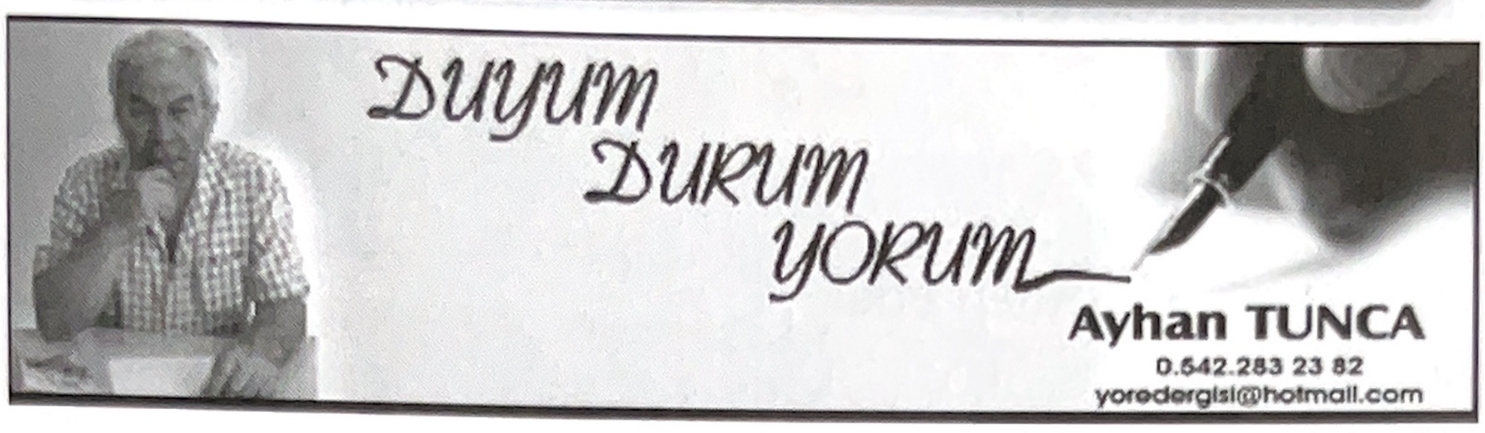

CUMHUR...

Edirne'ye, Eğitim Uzmanı olarak tayinim çıktığında, Eğitim Uzmanları Bürosu'nda göreve başlamak üzere gösterilen odaya girdim ki, çok temiz giyimli, saçları briyantinli, yaşı benden birkaç yıl yükseklerde görünen, güler yüzlü ve bir seçkinin üslubu içinde beni hoşlayan yanından sıkılmıştım…

Sanki sözcükleri seçerek ve ağdalı bir konuşma üslubundaydı…

Kararnamemi aldı ve üst katta, sonraki yıllarda da asla sevemediğim ilgili müdür yardımcısına yürüdük…

Bu kadar kibar ve efendi yaklaşımlar bana göre değildi ve içimden "çattık" demek geçmişti…

Ben o günlerde, parkalı kıyafetler dışındakilere çok tahammül edecek tiplerden değildim…

***

Odada iki kişiydiler…

Cumhur Çağlarer en tecrübelimizdi; ama sonraki yıllarda Kırklareli'ne giderek orada evlenen İsmail Yıldız ile öylesine ilginç konularda konuşuyorlardı ve bu konuşmalar o kadar bol kahkahalı idi ki; bu konuşmaların içinde siyaset sosyolojinin en tumturaklı terminolojisini görebiliyordunuz…

Stalin, Lenin ve Troçki… vs…

Oh çektiğim doğrudur; ama benim o detay ve kuramcı sohbetlerle geçirecek günüm yoktu...

Ben, eyleme bakardım…

***

Çok sonraları eşi Tülay'ın, gülerek ve onun önlemeye dönük çabalarına rağmen verdiği tüye ile anladım ki; o, bir Troçki hayranıdır…

Oysa Troçki, bir haindi…

Acaba öyle miydi?

Yıllar sonra dünya sorunları ve toplumsal devinimlere çok farklı bakmayı ondan öğrendiğimi pek çok yerde söyleyecektim…

Ama ona asla söyleyemezdim; şımarırdı belki…

***

Ona, **"meydanlarus gibi adamsın"** derdim…

İnceden dalga geçen konuşmalarında bana karşı daha dikkatliydi; çünkü ısırıverirdim…

Bir konuda ne zaman bilgi sıkıntısına düşsem aklıma hemen o gelirdi…

"Şunu Cumhur'a sormalı" derken, bilirdim ki, aldığım yanıtlar hep doyuran türden olacaktır…

On iki yıl önce Yöre dergisini çıkarma düşüncemi önce ona açtım…

Hala kullanmakta olduğumuz Yöre logosu ona aittir…

O, hakkı verilememişlerdendir…

***

Ama tembelceydi…

Ve alkol…

Sigarayı benim öncülüğümden etkilenerek bıraktığını söylerdi…

Rakıya ilişkin sohbetlerimiz her zaman kahkahalarla süslenmiştir…

Ratip Kazancıgil'in, onun için şöyle dediğini hiç unutmam:

"Bir derya… Ah daha üretken olabilse…"

***

Araya yaz tatili girdi…

Bir ara, rahatsızlık gerekçesiyle İstanbul'a gittiğini söylediler…

Nasılsa gelirdi…

Arada bir gitmiyor muydu ki!

Yirmi gün önce aradım; çok uzamıştı çünkü…

Tülay çıktı telefona…

Sus diye haykırmak geçti içimden…

Bir yürek düğümlenmesi yaşadım sanki; hani, cız eder ya bir şeyler…

Peki, konuşamaz mıydık?

Sevdikleriyle konuşmaktaydı yalnızca…

Çok güçsüz bir sesle:

"Gözlerinden öperim Ayhan" diyerek bitirdi…

Sonra İbrahim Abay'ı aradım…

Onunla da konuşmuş…

Ama Tülay dedi ki:

"En düzgün son konuşmasını seninle yapmıştı…"

Beni sevdiğini, saygı duyduğunu bilirdim…

***

Evimizde hemen her gece konu edildi…

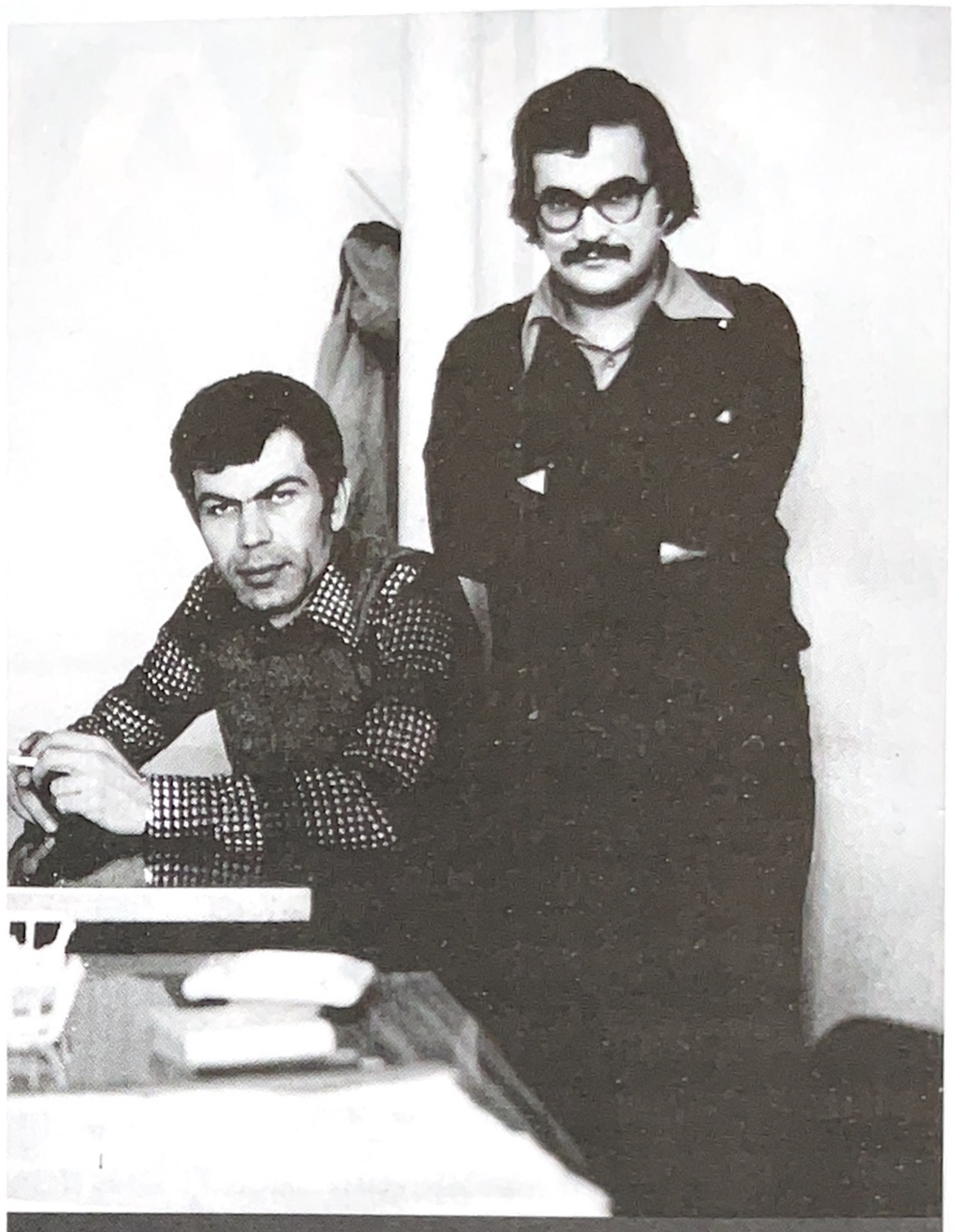

Ayhan Tunca, Cumhur Çağlarer
Nisan 1976

Anılar anılar…

Yüzlerce…

Yeniden telefon etmeye cesaretim yoktu ve hep, her an kötü haber beklentisindeydim…

Cuma günü, eşi Tülay aradı:

"Bir saat kadar önce vefat etti…"

"Sus" dedim…

Bu haberi her an beklemekteydim; âmâ:

"Yapma, söyleme öyle" dedim…

***

Can arkadaşımın dünyamda yarattığı boşluk asla dolacak türden değildir…

O, hakkı verilemeyenlerden biridir…

Güle güle dostum…

28-11-2011 TARİHLİ EDİRNE HABER GAZETESİ'NDE YAYINLANMIŞTIR

Cumhur Çağlarer

Ayhan Tunca(*)

Cumhur Çağlarer, Yöre Dergisi'nin logosunu yaratan kişi olmanın dışında, dergide yazıları da yayınlanmakta olan bir yazar konumundaydı.

Fakat daha da önemlisi, Eski Türkçe'den çevirisi gerekli yazılar önemli ölçüde onun işiydi ki; Çeşme kitabeleri ile bazı eski mezar taşlarını bunlar arasında sayabiliriz...

Yukarıdaki fotoğrafta onu Hasan Sezai Dergahı haziresi bahçesindeki eski mezar taşlarını okurken görmekteyiz.

Bu çalışma Yöre Dergisi'nin 2003 yılında yayınlanan 45. sayısında verilmişti.

Aynı çalışmada, öğretmen Rüstem Ak'tan da yararlanılmıştı ve onların imzasını taşıyan **"Gülşeni, Dergahı Haziresi Mezartaşı Kitabeleri Hakkında"** başlıklı yazının ilk paragrafında şunları okumaktaydınız:

"Tıpkı çocuğumuzda yapmaya muktedir olduğu halde, ona kaşığı ağzına kadar götürüp şaklabanlık yaparak yemek yedirmeye çalışan, paltosunu ilikleyip kaşkolunu sarmalayan ve örme başlığını kulaklarına kadar çeken, botlarını bağlayan bir anne gibi hissettik kendimizi..."

Yenigün
Gündemi Bizle Yakalayın...
edirneyenigun@hotmail.com
GÜNLÜK SİYASİ BAĞIMSIZ GAZETE
26 Kasım 2011 Cumartesi Yıl:7 Sayı:2001 Tel: 213 51 82 Fax: 212 77 55
Sayfa - 3

Yazarımız Cumhur Çağlarer'i kaybettik

Merhum M. Cumhur Çağlarer'in cenazesi, bugün ailesi tarafından Edirne'ye getirilecek ve Eskicamii önünde düzenlenecek cenaze töreninin ardından kaldırılacağı Buçuktepe Kabristanlığı'nda toprağa verilecek.

İstanbul-Eyüp'te 1945 yılında doğan Merhum Cumhurer, ilk, orta ve lise tahsilini bu şehirde yaptı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ni bitiren Cumhurer, bazı gazetelerde karikatürist olarak çalıştı, Edirne'deki yerel gazetelere yazdığı makaleleriyle de gündem yarattı.

Tülay Çağlarer ile evli olan M.Cumhur Çağlarer, ölümüyle arkasında Devrim ve Evren adlarında iki kız çocuğu bıraktı.

Yenigün olarak Merhum Çağlarer'e Tanrı'dan rahmet, kederli ailesine de sabır ve başsağlığı dileriz.

KIRKAMBAR

Cumhur ÇAĞLARER

cumhurca@gmail.com

Köşesi öksüz kaldı

Cumhur Çağlarer 'in Yenigün Gazetesi'ndeki köşesi...

(*) Araştırmacı- Yazar

Yöre Ankara Temsilcisi Şerif Ercan'ın 14 HAZİRAN 2011'de Tekirdağ Eski Valisi Fethi Aytaç'la Evinde Yaptığı SÖYLEŞİ

ŞERİF ERCAN:

Şu anda Tekirdağ eski Valisi, Rumeli kökenli hemşerimiz Sayın Fethi Aytaç beyefendinin evinde bulunmaktayız.

Kendileriyle, Edirne ve yöresinin kültür ve tarihini belirleyen, tescil eden çok ender bir dergimiz olan Yöre Dergisi için bir söyleşi yapmak üzere birlikteyiz.

Kendilerinden bir ağabeyim olmaları hasebiyle kendisine zaman zaman **"ağabey"** diye hitap edeceğim ama, söyleşinin bir resmiyet kazanması açı-

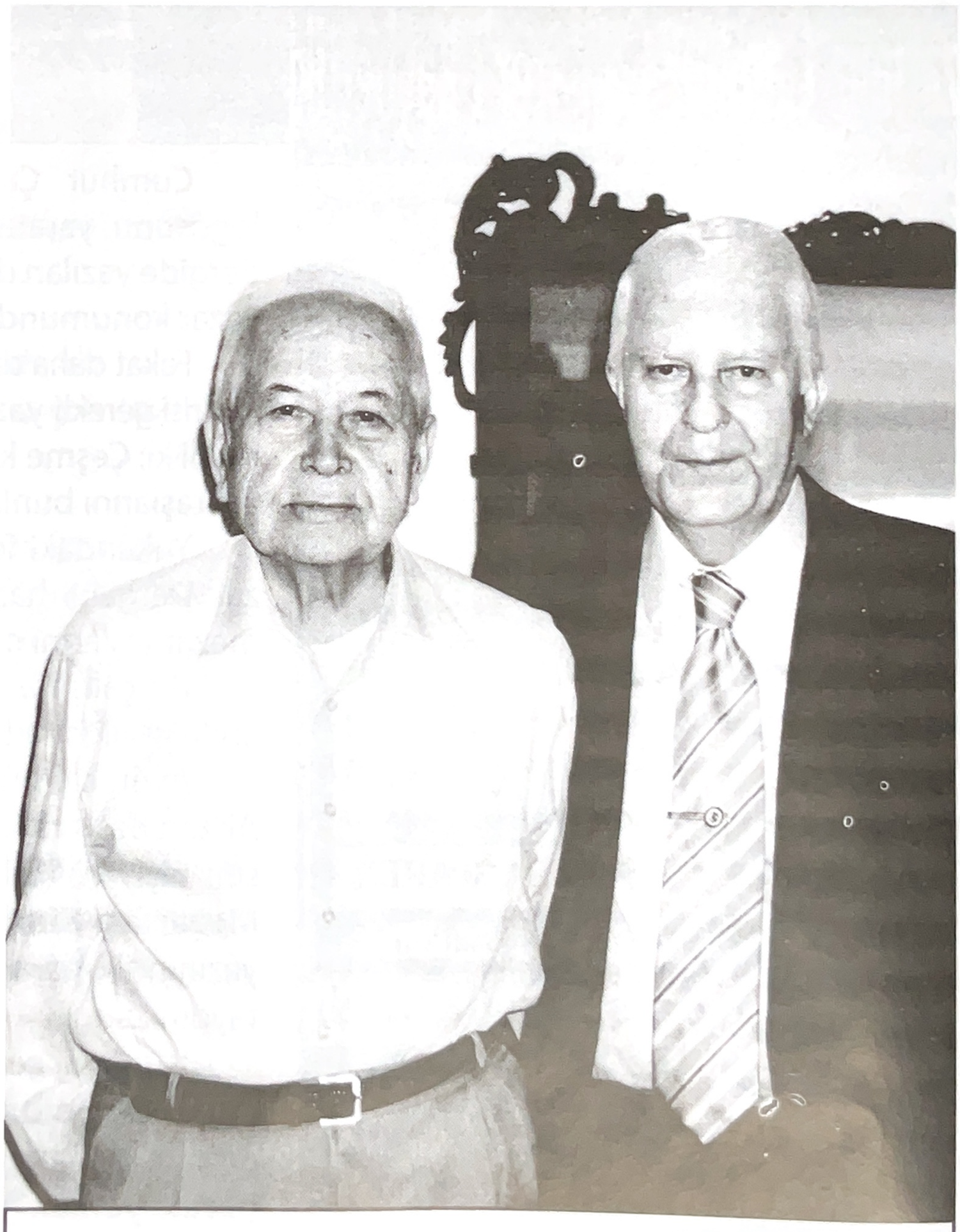

Tekirdağ eski Valisi Fethi Aytaç, evinde yapılan söyleşide Ankara Temsilcimiz Şerif Ercan'la

sından da kendilerine **"Sayın Valim"** diye hitap edeceğim.

Yöre Dergisinin sahibi Emekli Öğretmen Ayhan Tunca kardeşimiz bu konuda son derece hassas davranıyor ve gerek Edirne'miz ve gerekse yöresinin her türlü geçmişiyle tarihe mal olacak söyleşileri, tespitleri ve buna mütedair ilgili her şeyi dergisinde yayınlamayı bir borç kabul ediyor ve o yüzden de dergimizin değeri büyük bir önem kazanıyor diyebilirim.

Muhterem ağabeyim, Sayın Valim, her ne kadar Tekirdağ Valiliğinizi hedef alıyorsak da öncelikle bir hemşeriniz olarak sizi tanımak istiyoruz. Buyurun, söz sizde.

FETHİ AYTAÇ:

Sayın Bakanım, mültefit davranışlarınıza, gönülden teşekkürle her şeyden evvel mütevazı mekanımıza zahmet buyurup şeref verdiğiniz için gönülden teşekkürlerimi sunuyorum.

Siz, benim gözümde sadece kardeş değil, ama hiçbir zaman değerini kaybetmeyecek bir bakansınız. Nasıl ki bir valinin sıfatı süreklilik kazandırıyorsa, sizin bakanlık sıfatınız da süreklilik taşımaktadır, taşıyacaktır ve her Vali kabine üyelerinin bir temsilcisidir, ben de bu sıfatla kendimi, sizin bir temsilciniz olarak kabul ediyorum.

ŞERİF ERCAN:

Aslında resmi hüviyetiniz bakanlıktan ötedir. Zira en büyük mülki amir olarak Cumhurbaşkanını da temsil ediyor olmanızı ifade etmekten uzak kalamayacağım.

FETHİ AYTAÇ:

Efendim, bu görüşümde ben sizi, benden daha baskın kabul ediyorum. Çok teşekkür ediyorum, siz bu tevazuu her zaman göstermektesiniz, bunun şükranı içindeyim.

Efendim, Yöre Dergisini sizin açıklamalarınızla öğrenmiş oluyorum. Bu dergimizin –müsaade ederseniz **"Dergimiz"** diye ifade edeyim- çünkü benim gözümde size akdedilen vasıflardan sonra ben de bir Rumeli çocuğu olarak sizin fikirlerinizi, yayın hedeflerinizi çok makbul kabul ediyorum ve size, sürekli, başarılı yayın hayatı diliyorum.

ŞERİF ERCAN:

Sağ olun.

FETHİ AYTAÇ:

Efendim, Sayın Bakanımın sorularında yer alan sıra içinde şu bilgiyi arz edeceğim: Ben, ifade edildiği gibi 1928 Rumeli doğumluyum. Dobruca, diğer bir deyimle Deliorman denilen bölgede doğmuş bir Rumeli çocuğuyum. 1941 yılında, Birinci Dünya Savaşı şartları içinde yurdumuza ailece, birçok dost ve yakınlarımızla birlikte göç ettik. Önce İstanbul'da bir süre ikametten sonra Eskişehir'e gelerek oraya yerleştik.

Çocukluğum, yani okul çağının ikinci bölümü olan ortaokul ve lise dönemini Eskişehir'de geçirdim. Arkasından, 1947 yılında, açılmış olan imtihanı kazanarak Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesini kazandım ve yatılı öğrenci olarak 4 senemi Ankara'da geçirdim.

1951 yılında İdareciler Şubesi olarak ifade ettiğimiz şubeden mezun olarak devlet hayatına, memuriyetine katılmış oldum.

Bu hizmetimi evvela Kütahya'da Vilayet Maiyet Memuru olarak üstlendim, orada bir süre devam eden hizmetim askerlik görevini ifa etmek bakımından bir süre sonra kısa keserek ayrıldım. Askerlik hizmetimi Ulaştırma Yedek Subayı olarak, bir kısmını İzmir Gaziemir'de, devamını İstan-

bul Metris'te yaptım.

1952 yılı sonlarına doğru askerlik hizmetim sona erince bu kez de Eskişehir'e maiyet memuru olarak tekrar görevlendirildim ve bu görevim sırasında gerek Eskişehir Vilayetinde, Valilikteki kuruluşlarda gerekse Valiliğe bağlı çeşitli –o zamanki ifade ile- nahiye ve kazalarda vekalet yapmak suretiyle tamamladıktan sonra 1954 yılı Sonbaharında adına **"Kaymakamlık Kursu"** denilen kursu tamamlayarak asil kaymakam sıfatını kazandım ve çekilen kura ile Sivas Kangal Kazası Kaymakamlığına..

ŞERİF ERCAN:

Şu meşhur Kangal'ımıza!..

FETHİ AYTAÇ:

Evet, Kangal Kazasına asaleten kaymakam olarak gittim ve işe başladım.

Buradaki hizmetim sırasında idarecilik hizmetimin bazı inceliklerini, fakat aynı zamanda da sorunları yavaş yavaş yaşamaya ve dolayısıyla öğrenmeye başladım. Buradaki hizmetim bir sene kadar sürdü. Zamanın Sivas Valisi, benim Kangal'dan sonra Sivas'ın daha teşkilatlı bir kazası olan Gürün Kazasında görev yapmamı uygun gördü ve ben de o an için boş olan kazaya 1955 yılı sonlarında intikal etmiş oldum.

Gürün'deki hizmetim bir buçuk sene kadar sürdü. Hizmetimizin gereği olarak **"Şark Hizmeti"** denilen hizmeti yapmak üzere bu kez bakanlıkça Erzincan'ın İliç adını taşıyan kazasına tayin edilmiş oldum. İliç Kazasında hizmetimi yaparken bir ara o günün şartları içinde meslekten ayrılmayı düşünür oldum, çünkü kaymakamlık kursunu gördüğüm yıllarda Ankara Hukuk Fakültesinde fark imtihanını vermek suretiyle hukuk mezunu olmak gibi bir sıfatı da kazanmış bulunuyordum. Dolayısıyla bir kaymakamlık hizmetinden ayrılıp da Eskişehir'de avukatlık yapmayı da –doğrusu bu ya- arzu eder olmuştum.

Ancak, bu düşüncemi kısa bir zaman sonra bıraktım ve meslekten ayrılmadan bakanlığa yapmış olduğum bir nakil isteği üzerine Mihalıççık Kaymakamlığında -ormanlık bir alanda güzel bir ilçedir- orada görevlendirildim. 1957-1960 yılları arasında üç sene süreyle bu kazada fiilen ve severek kaymakamlık yaptım.

27 Mayıs 1960 tarihinde, bilinen tarihi olay üzerine bu kez, yine daha önceden görev yaparken istifa etmeyi düşündüğüm, Erzincan'ın o mütevazı kazasına tekrar, bir kere daha tayin edildim. Bu tayin de birazcık –tabiri caizse- **"geçmişte sen bu kazadan kaçmıştın"** gibi, bir hafif cezalandırma duygusu da hakim olmuştu, ama bu kez severek ve yanıma eşimi de alarak -çünkü arada evlenmiştim- İliç'e gittik. Orada 30 ay daha hizmet verdim ve bu suretle Erzincan'ın o mütevazı kazasında, mahrumiyet şartları içerisindeki o kazada yapılacak olan kaymakamlığın en güzelini yaptım. Yani, halkın benden beklediği hizmeti fazlasıyla, fedakarane bir şekilde verdim.

ŞERİF ERCAN:

Öğrenim hayatınızdaki başarınızı memuriyet hayatınızda da mülki amirlik hayatınızda da sürdürdünüz.

FETHİ AYTAÇ:

Teşekkür ederim.

İliç'ten sonra kısa bir süre de Gümüşhane'nin Torul Kazasına tayinim çıktı ve orada 6-7 ay kadar daha hizmet yaptım.

Böylece, hukuken yapmam gereken Şark Hizmetimi de, diğer bir ifadeyle mahrumiyet hizmetimi de tamamlamış oldum. Oradan da Afyon'un Bolvadin Kazasına tayin edildim. 1963 yılı sonlarında ben böylece Batıda bir ilin, oldukça tanınmış bir kazası olan Bolvadin'de hizmet yapar oldum. Bu hizmetim de bir buçuk yıl kadar sürdü.

Derken, İçişleri Bakanlığının özlük işleri yetkilileri, benim, geçmişteki kaymakamlık hizmetlerim yanında bazı **"yazarlık meziyetlerimi"** tespit etmişlerdi çünkü ben arada meslek dergisi ve bakanlığın bir yayını olan Türk İdare Dergisi adlı dergide çeşitli makaleler yazar olmuştum. Bunu dikkate alan bakanlık özlük işleri yetkilerinden oluşan büro, beni, İçişleri Bakanlığında Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünde, yani belediyelerle, özel idarelerle, köylerle ilgili birimde bir şube müdürlüğüne tayin teklifinde bulundular ve ben de kabul ettim.

Böylece, 1964 yılı sonlarında Ankara'ya, İçişleri Bakanlığına aktarılmış, orada göreve başlamış oldum ve bu görevim sırasında evvela şube müdürlüğü yapmakta iken biraz da yabancı dil bilgimi ve mesleki bilgimi artırmak üzere imtihana girdim ve bu imtihanı kazanarak Fransa'da bir kursa katılma imkanını buldum.

Fransa'daki bu kurs süresi 6 ay kadar sürdü ve bu süre sonunda biraz daha yabancı dil bilgimi artırmış ve Türk İdare Teşkilatının kökenini oluşturan Fransız İdare Teşkilatını biraz daha iyi kavramış olarak ülkeme dönmüş oldum.

Türkiye'ye döndükten sonra, şube müdürlüğünden Daire Başkanlığına tayin edildim. Daire Başkanlığım sırasında idare teşkilatını, Fransa'dan edindiğim bilgiler ışığı altında daha geliştirme imkanlarını da sağlamak üzere bakanlığımızın uygun gördüğü bir çok çalışmalara katıldım. Tabiri caizse, akademik kuruluşların yaptıkları çeşitli kurslara vesairelere de imkanlarım ölçüsünde katıldım.

Bu hizmetim tatmin edici bir şekilde devam etti. Yıllar geçtikçe daire başkanlığıma, genel müdür yardımcılığı sıfatı da eklenmiş oldu. Genel Müdür Yardımcısı olarak bakanlıkta, çeşitli bakanlar döneminde hizmet vermiş bulundum.

1978 yılı başlarında Yerel Yönetim Bakanlığı –Sayın Ecevit döneminde- kurulunca Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü adındaki birim bu bakanlığın temel birimlerinden olarak oraya bağlandı ve ben bir süre için bakanlıkta merkez teşkilatında bir müşavir kadrosu ile hizmet verir oldum, çünkü Yerel Yönetim Bakanlığına o an için geçmem mümkün olmamıştı.

Bu birimimiz, Yerel Yönetim Bakanlığına verildikten sonra ben müşavir olarak hizmet etmekle birlikte mesleğimin bir araştırmacısı niteliğimi kaybetmedim ve bakanlık çeşitli birimlerinde düzenlemelerde bizzat hizmet verir oldum.

1979 senesi sonunda iktidar değişikliği olup da Sayın Demirel Hükümeti kurulunca ben bu kez İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü tekrar bakanlığımıza intikal ettiği için Mahalli İdarelerde Genel Müdür Vekili olarak görev aldım.

1980 yılı Mart ayına kadar bu Genel Müdür Vekilliğim devam etti, 1980 yılı Mart ayında da asaleten Genel Müdür oldum.

Aradan geçen 5-6 ay sonra, bilindiği gibi 12 Eylül 1980 olayı cereyan etti ve

bu olay sırasında fiilen bakanlıkta genel müdür olarak çalışmakta olan ben ve diğer bazı arkadaşlarımız bakanlıkta kalıp kalmayacağımız hakkında tereddütte iken İçişleri Bakanlığına tayin edilmiş olan emekli Korgenaral Selahattin Çetiner Paşanın yaptığı değerlendirmeler sonunda, geçmişte mahalli idareler konusundaki tecrübelerimden, bilgimden istifade ile genel müdürlükte devam etmem uygun görüldü ve böylece Mahalli İdareler Genel Müdürü sıfatım devam etti.

Bu sırada Mahalli İdarelerin Geliştirilmesi konusunda yapılacak çalışmalar konusunda Sayın Bülent Ulusu Hükümetine bazı önerilerim oldu. Önerilerim arasında, mesela mahalli idare kuruluşlarının gelirlerinin artırılması önerisi, önde gelen bir teklifim oldu ve bu teklifim 1981 yılı başlarında o günün yöneticileri olan değerli paşaların kurduğu hükümette benim verdiğim açıklamalardan sonra kabul edilerek kanunlaştı.

Böylece gerek belediyeler gerekse il özel idareleri daha belirli birtakım gelir kaynaklarına sahip olmuş oldular.

ŞERİF ERCAN:

Sayın Valim, bu başarınız artık müsecel oldu. Şimdi, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünden sonra Tekirdağ Valiliğine ne zaman intikal ettiniz ve Tekirdağ Valiliği günlerinde ne gibi hizmetleriniz oldu, buna geçelim.

FETHİ AYTAÇ:

Memnuniyetle arz ediyorum.

Efendim, benim Mahalli İdareler Genel Müdürlüğündeki hizmetim, Haziran 1981 ortalarına kadar sürdü, çünkü Haziran ayı içinde yapılmakta olan bazı vali tayinleri sırasında, sözünü ettiğim, Sayın İçişleri Bakanı valiliğe tayin etmeyi arzu ettiğini

Tekirdağ eski Valisi Fethi Aytaç: "27 Mayıs 1960 tarihinde, bilinen tarihi olay üzerine bu kez, yine daha önceden görev yaparken istifa etmeyi düşündüğüm, Erzincan'ın o mütevazı kazasına tekrar, bir kere daha tayin edildim. Bu tayin de birazcık –tabiri caizse- "geçmişte sen bu kazadan kaçmıştın" gibi, bir hafif cezalandırma duygusu da hakim olmuştu, ama bu kez severek ve yanıma eşimi de alarak -çünkü arada evlenmiştim- İliç'e gittik. Orada 30 ay daha hizmet verdim."

ifade etti ve benden hangi ili istediğim konusunda lütufkar bir soruda bulundu, tabiatıyla ben de "takdir-i alinize bağlı" diye cevap verdim, sonra tercihan Trakya ve Marmara havalisi olursa memnun olurum dedim.

ŞERİF ERCAN:

Ah şu Rumeli, ah güzel suyun öbür tarafının hasret dolu kokusu!..

FETHİ AYTAÇ:

Evet, sağ olsunlar Sayın Bakan beni Tekirdağ Valiliğine tayin etmeyi uygun gördü. Vatanın her köşesi elbette bizim için kutsaldır, ama Tekirdağ'a tayinim olunca çok memnun oldum ve gerçekten de 1981 yılı Haziran ayı sonunda Tekirdağ'a gelip memnuniyetle göreve başladım.

Tekirdağ'a geldiğimde Tümen Komutanlığı ve Belediye Başkanlığı ile üçlü bir yönetim oluşturduk. Açıkçası, birbirimize kardeşçe bağlarla ve vatandaşa hiçbir huzursuzluk tattırmadan, tam bir huzur ortamı içinde bir yaşam sağlamak ve onların çok acil ihtiyaçlarına ortaklaşa çareler bulmak için gayret ettik.

ŞERİF ERCAN:

Sizin zarafetiniz ve nezaketinizden başka bir şey sadır olmazdı zaten.

FETHİ AYTAÇ:

Teşekkür ederim.

İlk yaptığım iş, her şeyden evvel asker, sivil ve adliye ile tam uyumlu bir ortam yaratmak oldu. Bunun devamı olarak da öğretim elemanlarıyla, yani eğitim mensuplarıyla, sivil toplum kuruluşlarıyla çok seviyeli ve uyumlu bir hizmetle, her şeyden evvel **"hiç kimse yarınlarından endişe etmeden, huzur içerisinde geçimini sağlasın"** duygusu içinde ne gibi hizmetler yararlı olabilir veya ne gibi ihtiyaçlar var, bunları tespit etmek ve o tespitlere göre de yapılması gereken hizmetlere katkıda bulunmak istedik.

ŞERİF ERCAN:

O ortamda bunlar son derece gerekli tespitlerdi.

FETHİ AYTAÇ:

Evet, doğru, gerçekten de öyleydi.

Bu çalışmalar arasında her şeyden evvel kasabalarıyla ve köyleriyle öncelikle tüm Tekirdağ'ı tanımak konusunda bir yarar gördüm ve gayret sarf ettim.

Tekirdağ'ın 278 köyü vardı o tarihte. Bu köylerin dışında Çorlu, Malkara, Hayrabolu gibi ve o yıllar içinde henüz o kadar gelişmemiş olmakla birlikte Çerkezköy gibi, Muratlı, Şarköy gibi bilinen mekanlar vardı fakat ben özellikle her şeyden evvel küçüklü büyüklü köy ve kasabaları gezmeyi ve oranın sakinleriyle tanışmayı arzu ettim. Onların ihtiyaçlarına göre de tedbirler almak istedim.

ŞERİF ERCAN:

Özür dilerim Sayın Valim, eminim ki **"Vali Baba"** anlayışını tekrar yaşatmış ve canlandırmışsınızdır.

FETHİ AYTAÇ:

Efendim bu konuda gerçekten de aynen öyle olmuştur diyebilirim, çünkü aradan 30 yıla yakın bir zaman geçmiş olmasına rağmen, bugün bile köylüsüyle kasabalısıyla her Tekirdağlının hemşerisiyim.

ŞERİF ERCAN:

Hala aranıyorsunuz, biliyorsunuz, hala takdir ediliyorsunuz. Biz de biliyor ve bizatihi de görüyoruz.

FETHİ AYTAÇ:

Çok teşekkür ediyorum.

Hemen şunu da ifade edeyim, bu sem-

patim sadece Tekirdağ iliyle sınırlı kalmadı, Trakya'mızın gerek Kırklareli ve özellikle de Edirne ile bağlantım eksik olmadı. O yılların şartları içinde Edirne ve Kırklareli Valiliği yapan meslektaşlarımla birlikte zaman zaman bir araya gelip, tüm Trakya'nın sorunlarına ilgi gösterir olmuştuk.

Peki, ben Tekirdağ'da neler yaptım?.. Orada yaptığım hizmetler konusunda, tabii ki hizmete başladığımız yıllarda valiliğin maddi imkanları sınırlı idi. Demin sözünü ettiğim gibi, valiliğin maddi imkanları sınırlı idi. Yine sözünü ettiğim özel idareler ve belediyelerin gelirlerini artıran kanun yerine daha az imkan sağlayan birtakım mevzuat yürürlükte idi.

Benim Genel Müdürlüğüm sırasında sağlamış olduğum kaynak, 1982 yılından itibaren Türkiye'nin tüm illerinde olduğu gibi, bizim Tekirdağ'a da devlet bütçesinden birtakım paraları akıtmaya başladı. Böylece ele para geçince çevrenin ihtiyacı olduğunu tahmin ve tespit ettiğimiz hizmetleri yapmaya başladık. Özellikle geçmişte halkın gayretiyle yapılmakta olan okulları, biz bu kez köyüyle, kasabasıyla, nerede ihtiyaç varsa koşarak yaptırmaya başladık.

Ayrıca özel anlamda birtakım tesislere ihtiyaç varsa, mesela ilginçtir, o zaman Türkiye'nin bazı yerlerinde gayet güzel muhtar odaları varken, garibime gitti, Tekirdağ'da muhtarlık odaları köhne birtakım barakalardan ibaretti. Bunların yerine, özellikle köylerde muhtarlık odaları yaptırdım, ama daha gelişmiş olarak sağlık tesisleri yapılmasına da daha fazla kıymet verdim.

Mesela, Tekirdağ'da sonradan üniversiteye dönüşen Namık Kemal Üniversitesi'nin o yıllarda temeli olan yüksek okullar Edirne'de açılmış olan üniversiteye bağlı olarak açıldı, onların gerektirdiği tesisleri ve orada görev yapacak olan öğretim görevlilerinin mekanlarını, lojmanlarını sağladık.

Aslında ilk çalışmalarımız, açıkça ifade edeyim barakalarla başlamıştı ve o barakalardan sonra Tekirdağ'a İstanbul istikametinden gelişte bir ormanlık vardır, bu ormanlık alanın çevresinde geniş bir alanı, ileride yapılacak olan üniversite için kamulaştırdık.

ŞERİF ERCAN:

Kampüsü o zaman tesis ettiniz?

FETHİ AYTAÇ:

Evet, kampüsü o zaman tesis ettik. İlk yapılan çalışmalardan birisi bu olmuştur.

ŞERİF ERCAN:

Anlaşılıyor, önceliğimiz kültüre olmuş!..

FETHİ AYTAÇ:

Evet. Eğitim ve kültür faaliyetleri son derece önemlidir.

ŞERİF ERCAN:

Tarımsal alanların özelliği bakımından soruyorum, Tekirdağ için tarımsal anlamda ne gibi çalışmalar yapıldı?

FETHİ AYTAÇ:

Tarım konusunda kuvvetli ve iyi niyetli bir ekibimiz söz konusuydu. Bu konuyla ilgili olarak her hafta sonunda yanıma valiliğin Tarım Müdürü, Veteriner Müdürü, Sağlık Müdürü başta olmak üzere, bir de o zaman Köy Hizmetleri Müdürlüğü söz konusuydu, bu dört mesai arkadaşımla birlikte köy gezileri yapar olduk. Bu gezilerden maksat, köylerimizin ne gibi ihtiyaçları var, onların tespitiyle, oralara ne gibi yardımlar sağlayabilir, ne gibi hizmetler götürebiliriz düşüncesiydi.

Bu anlayış içinde köylere giderdik ve gittiğimizde şunu gördük: Sağlık hizmet-

leri açısından sağlık müdürümün oraya gitmesi önemliydi, nerede ne gibi ihtiyaçlar varsa sağlık hizmetlerimiz oraya yönlendirilirdi. Trakya çevresinde veteriner hizmetleri oldukça önemliydi, Veteriner arkadaşımız, özellikle kendi konusunda tespitler yapar, ihtiyaçları belirler, arkasından onları karşılardık.

Tarım Müdürümüz –kendisini takdirle anıyorum- o kardeşimiz de tarımsal alanda ne gibi hizmetler sağlanabileceği ve bu konuda devletin tarımla ilgili merkezi kuruluşlarıyla ne gibi çalışmaların yapılabileceği konusunda, ama yardım, ama yönlendirme konularında olsun neler sağlanabilir konusunda tespitler yapar ve bunların teminine çalışılırdı.

ŞERİF ERCAN:

Peki, burada bir saptama yapabilir miyim; Tarım Müdürünün çalışmasından sitayişle bahsediyorsunuz, biliyoruz ki Tekirdağ'da üzüm bağları ve şarapçılık çok eskiye dayanan bir geçmişe sahip. Acaba sizin zamanınızda bugünkü güzelliğine, bugünkü üst düzeye ulaşmış olması konusunda ne gibi ön çalışmalar yapıldı?

FETHİ AYTAÇ:

Bu konuda şu bilgiyi sunabilirim; ben hizmete başladığım zaman aslında Tekirdağ Rakısı, bilinen bir firmanın, daha doğrusu Tekel İdaremizin hizmet alanındaydı ve bu alanda çok verimli çalışmalar yapılıyordu.

Şarapçılığa gelince, şarapçılık konusunda özel sektör daha ileri durumdaydı, özellikle Şarköy ve çevresinde şarapçılık çok iyi durumda idi. Onların bu konudaki çalışmalarında bizim katkımız..

ŞERİF ERCAN:

Onları bir nevi teşvik etmek..

Tekirdağ eski Valisi Fethi Aytaç:
"Bu sempatim sadece Tekirdağ iliyle sınırlı kalmadı, Trakya'mızın gerek Kırklareli ve özellikle de Edirne ile bağlantım eksik olmadı. O yılların şartları içinde Edirne ve Kırklareli Valiliği yapan meslektaşlarımla birlikte zaman zaman bir araya gelip, tüm Trakya'nın sorunlarına ilgi gösterir olmuştuk."

FETHİ AYTAÇ:

Doğru, onları teşvik etme gayretlerine, bir ağabey taktiği içinde yaklaşmaktı, ama bu vesile ile küçük bir hatıramı müsaadenizle aktarmak istiyorum.

Efendim, Tekirdağ'ın rakısı, şarabı meşhurdu. 1983 yılı başlarında o günün Devlet Başkanı Sayın Kenan Evren ve Konsey Üyeleri birlikte Tekirdağ'a ziyarette bulunmuşlardı. Makamı ziyaret ettikten sonra Sayın Evren belediye binasını ziyaret etmek istedi. Belediye Başkanı –ifade etmiştim- emekli bir generaldi. Orayı da ziyaret ettik, arkasından da orduevine geçtik. Kenan Evren, orduevinin bir mekanından halka hitap etti. Bu esnada yaverlerinden birisi, benim Valilik Özel Kalem Müdürü-

ne, **"Tekirdağ'a misafireten geldik, bir ikramınız olmayacak mı?" demiş, o da Tekirdağ** Rakı Fabrika Müdürüne keyfiyeti aktararak oradan misafirlere uygun hediye hazırlatmış. Meğer bunları da makam arabalarına yerleştirirken Cumhuriyet Gazetesi muhabiri tespit etmiş!..

ŞERİF ERCAN:

Hay Allah!.. Ne var ki bunda, sonuçta basit bir hediye değil mi?

FETHİ AYTAÇ:

Ertesi gün Cumhuriyet Gazetesinde haber yer alınca ve komutanlar da Ankara'ya döndüklerinde bunu gazetede görünce demişler ki **"bundan sonra bir tamim çıkarılsın, paşalara, gittikleri yerde bu tür ikramlar yapılmayacak!"**

Evet, bu nottan sonra da şunu memnuniyetle ifade edeyim ki, hizmetlerimizde, çalışmalarımız arasında -az evvel de ifade edildi- eğitim konusuna ağırlık vermişimdir ve özel idareden bana 1982 yılında sağlanmış olan para ile ilk iş olarak köylerde ve kasabalarda oturup da Tekirdağ'da okumak arzusunu duyan –o zamanki lisede- öğrencilere yeterli ve uygun bir talebe yurdu binası yaptırdım ve çok makbule geçti. Hiç olmazsa çocuklar köyden kasabaya izbe yerlerden gideceklerine daha derli toplu bir şekilde kalacak bir yere kavuşmuş oldular.

Benzer imkanları, demin de ifade ettiğim gibi, eğitim tesislerinde olsun, sanayi gelişmesi konusunda olsun…

ŞERİF ERCAN:

Şimdi oraya gelecektim, eğitime, sağlığa verdiğiniz önemi dinledik, son olarak sanayi gelişimine de değinelim. Çorlu da size bağlıydı. Acaba Çorlu'nun bugünkü haline gelmesi konusundaki ilk çalışmalar zamanınızda mı yapılmıştı?

FETHİ AYTAÇ:

Efendim, tabiatıyla şu noktaya gelmek istedim; ekonomik potansiyeli geliştirilmek için ne yapıldı konusundan önce eğitim, sağlık vs. anlattım, ama sanayi konusunda malumunuz o zaman Çerkezköy yeni gelişmekte olan bir sanayi şehri idi. Orada, Organize Sanayi Bölgesi adı altında başlamış olan çalışmalarda o sanayi bölgesini geliştirmek benim için ilk hedeflerden birisi oldu, çünkü organize sanayi bölgesinde yapılan çalışmalarda Valiliğin hem yönlendirici, rehberlik edici çalışmalarına hem de parasal anlamdaki katkıya ihtiyaç vardı.

Üçüncü olarak da o sanayi bölgesinin atık tesislerine de ihtiyaç vardı, çünkü sanayi atığı –bugün de aynı ölçüde problem olabilen- bir durumdu. O yıllarda Çerkezköy'ün gelişmekte olan sanayisi Ergene Nehrine zarar verici nitelik taşıyabilirdi. Sanayi kuruluşlarının bu açıdan –tabiri caizse- iyi bir şekilde yönlendirilmesi, onun altyapısının oluşturulması başta gelen bir hedefti ve ben de Vali olarak, Özel İdare olarak, hisse sahibi olarak yönetimdeydim ve aylık olarak yaptığımız yönetim toplantılarında sanayinin tatmin edici, sıhhi ve fenni şartlar içinde gelişmesini çok arzu ediyordum ve bu yönde daima katkım olmuştur.

Nitekim, zaman içinde o yılların yöneticileri, bakanları, Devlet Başkanı Kenan Evren geldiklerinde gerek Çorlu'da –buyurduğunuz gibi- gerekse Çerkezköy'de yapmış olduğumuz çalışmaları ve yaşanan gelişmeleri, o yılların şartları içinde memnuniyetle karşılamışlardır.

Kısaca, biz, Çerkezköy, Çorlu gibi sana-

yi kuruluşlarının gelişmesini sağlarken bir yandan da sahillerimizi ihmal etmemeye, yani yaz mevsiminde gerek Karadeniz ve gerekse Marmara sahillerinde tatillerini geçirmek isteyen mütevazı ailelere imkanlar sunmak istiyorduk. Hatta samimiyetle söylüyorum, Edirne'mizin bazı ailelerinden –tabii ki bir kısmı Ege sahillerine giderlerdi- ama Marmara kıyılarına gelenler de olurdu.

ŞERİF ERCAN:

Şöyle özetleyebilir miyiz; Tekirdağ esas itibarıyla turizm, sanayi ve tarım endüstrisi üzerine kurulmuş bir şehir diyebiliriz değil mi?

FETHİ AYTAÇ:

Evet, üstelik bu çok isabetli bir tespit ve teşhis olur, çünkü gerçekten de bugün artık fazlasıyla söyleyebiliriz, Çorlu ve Çerkezköy ile birlikte sanayinin ağırlık taşıdığı yer Trakya'dır, Tekirdağ'dır. Sahiller; Marmara, Karadeniz ve biraz da Ege'yi katalım, bunlar ikinci zenginliklerdir.

ŞERİF ERCAN:

Bize o kadar güzel bilgi ve anılar aktardınız ki, bunların hepsi tarihi birer konuşma belgesi olarak yer alacaktır.

Gıyabında, Dergimizin Sahibi Sayın Ayhan Tunca ve gerekse şahsım adına size bu zahmetlerinizden ve bizimle bu söyleyişi kabul etme nezaketinizden dolayı teşekkür ediyoruz.

Bu söyleşi sonunda, sizin bize son olarak veya ilave olarak söyleyecekleriniz nelerdir?

FETHİ AYTAÇ:

Sayın Bakanım, açıklamalarım çok genel çerçeve içinde, Tekirdağ ve onunla birlikte tüm Trakya'ya olan sevgimizi, sempatimizi gösteren açıklamalardır.

Yöre Ankara Temsilcimiz Şerif Ercan Fethi Aytaç'la yaptığı söyleşide

Fakat, ben bu arada özellikle Edirne ile ilgili bir anımı ve bir kıtalık şiirimi hatırlatmak istiyorum.

İfade ettiğim gibi, 1941 yıllarının ağır şartları içinde Bulgaristan'ın Deliorman'ından demiryolu ile Edirne'mizin Kapıkule sınırına geldiğimiz zaman vatan topraklarına ayak bastığımız anda, büyüklerimizle birlikte bu toprağı öptük!.. 22 gün süre ile kaldığımız Edirne'de her an için kendimizi yeniden hayata doğmuş kabul ettik. 22 günden söz ettim, çünkü geriden gelmekte olan eşyalarımız gecikiyordu, biz de merak içinde 22 gün süre ile bir otelde

ailecek kaldık.

Bu esnada hem zamanımızı değerlendirmek hem de –itiraf edeyim- günlük aile maişetini karşılamak için o yılların şartları içinde askerde olan yavrularına para göndermekte olan ailelerin para havale kağıtlarını yazıyor ve böylece de hem bir hizmet yapmış oluyor hem de kendi açımızdan ailemizin o günkü rızkını çıkarıyorduk. Ama, Selimiye'nin ihtişamı yüreklerimizde apayrı bir yer bırakıyordu. Nitekim bir süre sonra lise talebelik çağlarımda şiir yazma hevesimiz gelişince bakınız, ben **"Geçmişte"** başlığı altında şu dörtlüğü yazmıştım:

"Selimiye'nin kubbesinde çınlarken ezan sesi
Balkanlar, Dinarlar yankı verirdi sadasına
Müezzin çağırırken ibadete müminleri
Vecd içinde tekbir getirirdi demir kapıda, Tuna"

ŞERİF ERCAN:

Çok güzel!..

FETHİ AYTAÇ:

Görüldüğü gibi, Selimiye'nin bizde bırakmış olduğu o ulvi duygular bende, o gençlik çağında böyle bir şiir yazma ve şiirimde de Selimiye'yi baş tacı yapma arzusunu uyandırmıştır.

Bugün de aynı duygularla Selimiye'yi ve tüm Edirne'yi selamlıyorum.

ŞERİF ERCAN:

Sizin zarafetinizden zaten duygu hassasiyetinizin şiir ve edebiyata da yönelik olduğu kendiliğinden ortaya çıkıyor.

FETHİ AYTAÇ:

Bu iltifattan sonra keşke eşim de bu sözleri duysa da!..

ŞERİF ERCAN:

Duyuyorlar efendim, duyuyorlar ve üstelik de eşiniz hanımefendi, eksik olmasınlar, bize ikramlarını da sunuyorlar. Kendilerine de zahmetlerinden ötürü çok çok teşekkür ediyoruz.

Ben bundan sonra söyleşilerimi büromda değil, evlerde yapmaya karar verdim, çünkü sizdeki bu tecrübem bana yarar sağladı!..

FETHİ AYTAÇ:

Sizin bu tatlı sözlerinizden sonra ben de sohbetimizi her zaman için kalplerimizde yer tutan, tutmaya devam eden, yılbaşı tebriğinizi hatırlatmakla toparlayacağım.

Bakınız, benim sizde de var olduğunu bildiğim, tahmin ettiğim anı kitabımda yer alan bir bayram tebriğinizi aktarayım:

"Yıl dediğin nedir ki, hiç fark etmeden geçer
İnsan dost ve düşmanını, ancak deneyerek seçer
Yıllar geçip giderken bir şey unutuyoruz
Kanaat etme yerine ihtirası seçiyoruz"

ŞERİF ERCAN:

Bu kadirşinaslığınız ve vefalı davranışınızdan dolayı tekrar teşekkür ediyorum.

Size Dergi olarak bir teşekkürümüz daha var; bu anı kitabınızı lütfettiniz, Dergimize de meşruhatınızla birlikte vermiş oldunuz.

Tekrar teşekkür ediyor, sağlığınız ve mutlu günleriniz için, eşiniz ve çocuklarınızla gayet güzel günleri geride bırakmanız için dualarımızla söyleşimize son veriyorum.

FETHİ AYTAÇ:

Sayın Bakanım ben de sizin bu alicenap ve lütufkar davranışlarınıza teşekkür ediyorum, inşallah Yöre Dergisinde de sözlerimiz yer almış olacak.

ŞERİF ERCAN:

Hiç endişeniz olmasın, hatta yazılarınızı da bekleyeceğiz.

GÖÇMEN KARDEŞLERİMİZ ROMANLAR

Erdoğan Gökçe (*)

Onlar son senelerde kendilerine Roman adını yakıştırdılar. Roman, Roma İmparatorluğu vatandaşı anlamına gelir. Roma, işgali altında bulundurduğu ülkelerin insanlarına vatandaşlık hakkı tanımazdı. Şu var ki, bizim Romanların, Roma İmparatorluğu zamanında ülkemizde yaşamış olmaları mümkündür. Ben Roman kardeşlerimizi dürüst, çalışkan insanlar olarak tanıdım, onlara hep saygı duydum.

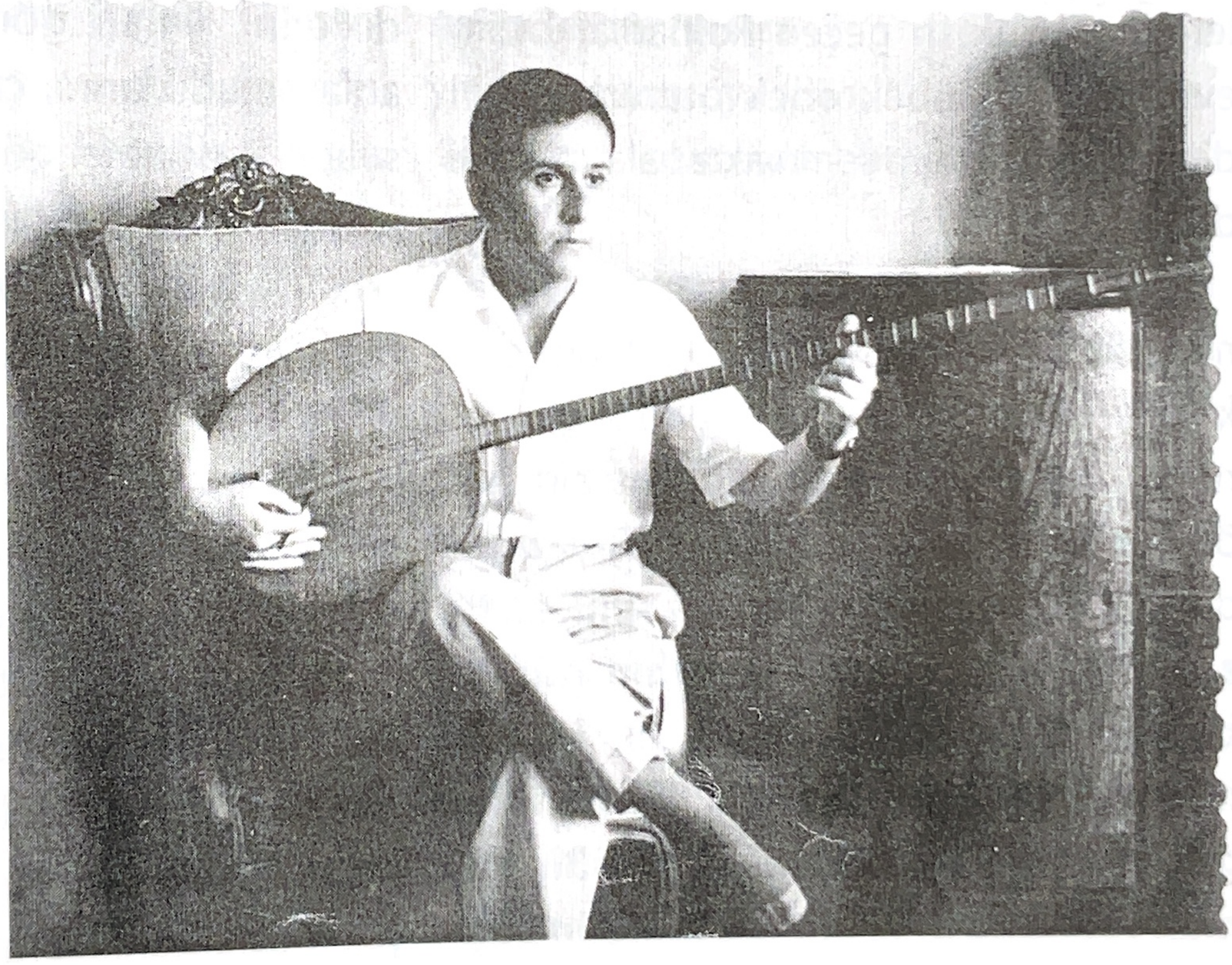

Erdoğan Gökçe bağlamasıyla
06-06-1957 İstanbul-Fatih

Bu insanlar beni bağlama çalmam

(*) Edirneli Emekli Hâkim

nedeniyle tanırlardı.1947 -1949 yıllarında Edirne Lisesi'nde okurken, okumuşlar içinde Hakkı Soyyanmaz ağabeyimden sonra, ikinci bağlamacı bendim. Resmi Bayramlarda geçit resmine katılmaz, şeref tribününün kenarında bağlamamla birlikte bekler, resmi törenin sonunda zeybek elbiseli kızlı erkekli arkadaşlarım gelince, altıma bir sandalye koyarlar, öğretilen bir zeybek havasını çalardım. Bu nedenle herkes beni tanırdı. Sokaklarda zaman zaman karşılaştığım Romanlar birbirlerine beni gösterirler ve **"Bu aga bizden, bağlama çalıyor"** derler beni mutlu ederlerdi.

Tophane bayırının ortasında bulunan evimizde yazları, evin zemin katında bulunan salonda bağlama çalar, türkü söylerdim. Sokaktan geçen Romanlar bizim evin kapısına öbek öbek otururlar beni dinlerlerdi. Dedem senin akrabaların geldi derdi.

O senelerde okumuş yazmışlar bağlama çalmaya yanaşmazlardı. Osmanlı'dan kalma bir inanışla halk müziğine değer verilmezdi. Babamın bana bağlama aldığını öğrenen Edirne'nin bazı okumuş yazmış, dar kafalıları babama **"Hoca seni akıllı adam sanırdık. Ayak takımının çaldığı bağlamadan oğluna almışsın, bu olmadı"** derler. Babam onlara **"Bir milletin gerçek müziği halk müziğidir. Bir zaman sonra bu müzikler bu milletin başta cı olacaktır"** der.

Babamın dediği gerçek oldu. O akıllı bir aydındı, dediği gerçekleşti..

Edirne'de 06.05.1932–30.09.1956 günleri arasında yaşadım. Öğretmen olan babam ve annem, kardeşimin eğitimi nedeniyle kendilerini İstanbul'a tayin ettirince oradan ayrıldık.

Edirne'de yaşadığım yıllarda Üçşerefeli Camii'nin karşısında ayakkabı boyayan iki Roman'ın önüne iki Hintli turist gelir. Aralarında kendi dilleri ile konuşurlar. Bu konuşmayı duyan bizim boyacılar turistlerle konuşmaya başlarlar ve etraftakilere **"Bu agacıklar bizim dilimizle konuşuyorlar"** diye bağırırlar. Bu anlatımı o senelerde duymuştum. Seneler sonra 04.07.1974 – 30.04.1978 günleri arasında Tekirdağ Asliye Hukuk Hâkimliğine atanınca, üniversite öğrenimi sırasında tanıştığım, diş doktoru Selçuk Bey, benzer olayın Tekirdağ'da yaşandığını, Tekirdağ iskelesine yanaşan Hindistan'dan gelen bir yük gemisinin çalışanlarının hiç birisinin yabancı dil bilmediklerini, liman görevlilerinin gelenlerle anlaşamadıklarını, çaresiz kaldıklarını, bu sırada, başhamal görevlilerinin gelenlerle anlaşan Romanın Liman Başkanı'na gelerek **"Bu agacıklar bizim dilimizden konuşuyorlar"** diye haber verdiğini, bunun üzerine kendisinin gemi boşaltılıncaya kadar, bir ay süre ile tercüman olarak görev yaptığını, hamallık görevi için bir ücret, tercümanlık görevi için ayrı bir ücret ödendiğini anlatmıştı.

Bu belirlemelerden sonra gelelim bu insanların kimler olduğuna: Hindistan yarımadasında üç dine mensup insanlar yaşar. Müslümanlık oraya çok sonraları girdi. Daha önce Brahmanizm, sonra Budizm insanların inançları oldu.

Brahmanizmi yaratan Brahma isimli rahiptir. Bu dinin ana inanışlarının başında, bu din mensuplarının beş kast – sınıfa mensup oldukları, bir sınıftan diğer sınıfa geçilemediği, en alt sınıf olan Paryaların

toplumda hiç bir haklarının olmadığı, sokaklarda doğup sokaklarda yaşadıkları, sırtlarında taşıdıkları bez elbiselerinin dışında hiç bir varlığa sahip olmalarına müsaade edilmediği bilinmektedir. Felaket bir çelişki, Brahman *(mutluluk)* anlamına geliyor.

Hindistan'ın efsane lideri Mahatma Gandhi hakkında yazılmış bir eserde Gandhi'nin paryalar hakkındaki inançları kırabilmek için, kurduğu Kongre Partisinin üyesi olan parya kökenli bir arkadaşının sazlardan yapılmış kulübesinde iki yıl yaşadığı, ancak bu inancı kıramadığı anlatılıyordu. Sen misin toplumun inanışlarına aykırı hareket edersin. Bir fanatik Brahman onu 30.01.1948 günü tabanca ile vurarak öldürdü. Gandhi, Hidistanı İngiliz emperyalizminden kurtarmış ve Hindistan'ın bağımsızlığını sağlamıştı. Fanatizm böyle çağdaş kavramlara uzaktır.

Budizm dinini yaratan rahip Buda Sakyamuni'dir. Budizm ise insanların eşit olduklarını, hür doğduklarını, hür ve eşit yaşadıklarını, kabul eder. Bu nedenle Budizm'in bu yörede büyük kabul gördüğünü sosyal bilimciler kabul etmektedirler. Hukuk Fakültesinde, Kamu Hukuku derslerinden bunu öğrendim.

Doğu'da ilk görev yaptığım Bitlis'in Hizan ilçesinin bir köyünün halkı Roman idi. Köyün adı çok ilginçtir: Hindinis'ti

Meydan Larousse Ansiklopedisi'nin 3. cildinin 265. sayfasında Çingeneler başlığı altında şu bilgiler veriliyor: Hint asıllı oldukları sanılan, 18. yüzyıl sonlarına doğru Yunanistan'a ve 15. Yüzyılda Avrupa'ya gelen, göçebe, çalgıcılık, sepet, maşa yapım ve satımı ile uğraştıkları, 5. yüzyılda göçe başladıkları, eski yüzyıllarda bir Hind Avrupa dili ile konuştukları, daha sonra eski dillerini unutukları, yerleştikleri ülkelerin dili ile konuşmaya başladıkları, her gittikleri yerlerde zulüm gördükleri anlatılıyor. Polonya'lı yazar Jerzy Kosçinksi'nin yaklaşık 40 yıl önce Bilgi Yayınevi tarafından basılan Boyalı Kuş isimli eserini okuduğumda, kimsesiz bir çingene çocuğa yapılan eziyetler içimi dağlamıştı.

Bu insanlar bizim müziğimize katkıda bulundukları gibi, halen yaşadıkları Romanya, Macaristan ve özellikle İspanya müziklerine çok katkıda bulundular. İspanya'da yaktıkları ağıtlar protest müziğin örnekleri arasında sayılmaktadır. Flamenkoları, allegriaları harikadır. Protest müzik, yaşadıkları olayları protesto eden müziklerdir. **"Astra 1"** uydusunda yayın yapan Andalusiya *(Endülüs)* kanalında her gece geç vakitlerde bu konserleri izliyorum.

Romanların Hindistan kökenli oldukları muhakkaktır. Haklarında yapılmış bilimsel yayın görmedim, okumadım. Ancak fizik ve yüz yapılarının Hintlilere çok benzediği açıktır. Onların aralarında kullandıkları dil, Pakistanlıların da dili olan "Urdu" dilidir. Müslüman Pakistanlılar da, Hint kökenlidirler.

Bu insanlarımızın çektiklerinin tek sebebi Brahma'dır. Bir topluma yön vermek için adam ortaya çıkıyor ve insanları bölüyor. Bu adam fanatiktir. Bunlar inekleri, öküzleri, maymunları mukaddes sayıyorlar, tarlalarını talan eden bu hayvanlara ellerini süremiyorlar. Öküz eti yemiyorlar. Proteinle beslenemiyorlar. Tümü bir deri bir kemik insanlar. Siz Brahma'ya inanmaya devam edin!

T HABER KÜLTÜR SANAT HABER KÜLTÜR SA

Uzunköprü ilçesinde ilköğretim okullarındaki öğrencilere çevre bilinci aşılanıyor.

Uzunköprü Belediyesi ile İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü işbirliğiyle, ilköğretim okulu öğrencilerine yönelik, 'Çevre Eğitim Seminerleri' veriliyor.

Uzunköprü Belediye Başkanı Enis İşbilen, Ocak 2012 tarihine kadar ilçede bulunan tüm ilköğretim okullarında devam edecek seminerlerle öğrencilere çevre bilincini aşılamayı amaçladıklarını bildirdi.

Seminer sonunda eğitime katılan öğrencilerden mini anketi doldurarak çevre, doğa, temizlik gibi kavramların yanında geri dönüşüme karşı görüşlerinin alındığını belirten İşbilen, ayni zamanda öğrencilere geri dönüşüm ile ilgili broşürler ve diş fırçası hediye edildiğini kaydetti.

Edirne'de, "Tabiat ve Börtü Böcekleri" fotoğraf sergisi ilgiyle izlendi

Edirne'deki bir alış veriş merkezinin fuayesinde açılan "Tabiat ve Börtü Böcekleri" adlı fotoğraf sergisinde Murat Öztürk'ün çektiği 30 fotoğraf yer aldı.

"Şehirlerin Sultanı Edirne" Fotoğraf Sergisi Ankara'da Açıldı

"Şehirlerin Sultanı Edirne" isimli fotoğraf sergisi Ankara'da açıldı.

Edirneli fotoğraf sanatçısı Enver Şengül'ün, **"Şehirlerin Sultanı Edirne"** isimli fotoğraf sergisi Ankara'da açıldı.

Şengül, yaptığı yazılı açıklamada, 35 fotoğrafın yer aldığı **"Şehirlerin Sultanı Edirne"** konulu fotoğraf sergisinin Dışişleri Bakanlığı Suna Çokgör Ilıcak Sanat Galerisi'nde açıldığını bildirdi.

Şengül, 6 Ocak 2012 tarihine kadar açık kalacak olan serginin, 26 Aralık'ta Edirne'de başlayacak olan **"Büyükelçiler Toplantısı"** öncesi Edirne'yi tanıtmak amacıyla açıldığını kaydetti.

İpsala'da Kadın Kültür Evi törenle açıldı.

İpsala Belediye Başkanı Mehmet Karagöz, Hal Binası'nda açılışı yapılan kültür evini, belediye İpsala Kent Konseyi Kadın Çalışma Grubu işbirliği ile oluşturduklarını söyledi.

Kadınların isteği üzerine rahatlıkla gidip gelecekleri, kendi aralarında gün yapabilecekleri, özgürce yaşayabilecekleri bir ortam hazırladıklarını anlatan Karagöz, şöyle devam etti:

T HABER KÜLTÜR SANAT HABER KÜLTÜR SA

Atatürk Manevi Kızı Ülkü Adatepe Edirne'de Konferans Verdi

Atatürk'ün manevi kızı Ülkü Adatepe, Atatürk'ün Edirne'ye gelişinin 81.yıl dönümü etkinlikleri kapsamında Halk Eğitim Merkezi'nde konferans verdi.

Ülkü Adatepe, Edirne Belediyesi ve Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Edirne Şubesi işbirliği ile düzenlenen konferansta yaptığı konuşmada, kendisine Ülkü adını Atatürk'ün koyduğunu söyledi.

Atatürk'ün milletini çok seven bir devlet adamı olduğunu ifade eden Adatepe, **"Atatürk kadar milletini seven bir devlet adamı yoktur. Milletini çok sevdi ve milleti de onu çok sevdi"** dedi.

"Şuan küçükte olsa güzel bir sıcak bir ortamın açılışını yapacağız. Açılışımıza Batı Trakya'dan gelen dostlarımıza ve misafirlerimize de hoş geldiniz diyorum. Bu özel günümüzde bulundukları içinde ayrıca çok mutluluk duyuyorum. Bizde sınır ilçe belediye başkanı olarak sık sık Yunanistan'daki belediye başkanlarını ziyaret ediyoruz. Bu Kadın Kültür evinin hayırlı olmasını diliyorum."

İpsala Kent Konseyi Başkanı İpsala Meslek Yüksek Okulu Müdürü Yrd. Doç. Dr. Hayati Arda da Kadın Kültür Evi'nin yapımında desteğinden dolayı Belediye Başkanı Karagöz'e teşekkür etti.

Atatürk'ün hayatı boyunca bir çok hastalıkla mücadele ettiğini ancak ulusunun kurtuluşu için bu hastalıklarını hiç bir zaman umursamadığını vurgulayan Adatepe, **"Atatürk hiç bir zaman içkiden siroz olmadı. Atatürk sıtma hastalığından çekti. Sıtmanın tedavisinde kullanılan ilaçlar karaciğerine zarar verdi. Bütün olay budur, tamamen çevriliyor. Atatürk'e 'dinsiz' diyorlar, Atatürk dinini çok seven, İslam dininin en iyi din olduğunu söyleyen, ezan sesini çok seven bir kişiydi"** diye konuştu.

Atatürk'le yaşadığı son günlerindeki anılarını da paylaşan Adatepe, Atatürk'ün vefatıyla ilgili aldığı acı haberle yıkıldığını belirtti.

Konferansın ardından Edirne Belediye Başkan Yardımcısı Ertuğrul Tanrıkulu, Adatepe'ye çiçek ve Edirne el sanatlarından oluşan bir hediye paketi armağan etti.

T HABER KÜLTÜR SANAT HABER KÜLTÜR SA

Tarihi Kentler Birliği'nin İlk Bölge Toplantısı Trakya'da, Uzunköprü'de Yapıldı

Tarihi Kentler Birliği'nin ilk Bölge Toplantısı Uzunköprü'de yapıldı. Trakya'da kültürel ve doğal mirasın havza boyutunda korunması, kentler arası işbirliğinin ve paylaşımın artması, bölgedeki ortak kültürel değerlerin tespit edilmesi, TKB üyesi Trakya kentlerinde envanter çalışmalarının başlaması ve bölgede kamu-yerel-sivil-özel işbirliklerinin oluşması Trakya Bölge Toplantısı'nın ana hedeflerini oluşturdu.

Cuma günü Edirne Valisi Gökhan Sözer'i ziyaretle başlayan toplantı, Edirne gezisi ile devam etti. ÇEKÜL Trakya Bölge Koordinatörü mimar Mehmet Tan rehberliğinde, Karaağaç'taki Tren İstasyonu, Lozan Anıtı, ÇEKÜL'ün desteğiyle restore edilen Karakol Binası, Sağlık Müzesi, Saray-ı Cedit, Muradiye Camisi, Selimiye Cami, Üç Şerefeli Cami, Makedonya Kulesi, Ali Paşa Çarşısı, Balık Pazarı Caddesi, Saraçlar Caddesi, Şair Fuzuli Caddesi, Çilingirler Çarşısı, Tahmis Meydanı, Rüstempaşa Kervansarayı, Bedesten, Eski Cami, Tarihi Belediye Binası ve Ekmekçizade Kervansarayı incelendi.

TKB Başkanı ve Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Asım Güzelbey, TKB Encümen Üyeleri, ÇEKÜL Vakfı Başkanı Prof. Dr. Metin Sözen ve ÇEKÜL uzman ekibinin katıldığı Edirne ziyaretinin ardından, **"Uygarlığın Aktığı Coğrafya: Dün, Bugün, Yarın"** başlıklı Trakya Bölge Toplantısı için Uzunköprü'ye gidildi.

Toplantıyı, Tarihi Kentler Birliği'nin Trakya Bölgesi'ndeki üyeleri Uzunköprü, Edirne, Enez, Havsa, İpsala, Kırklareli, Tekirdağ ve Vize kentlerinin belediye başkanları, ilçe kaymakamları, Kültür ve Turizm Bakanlığı temsilcileri, Trakya kentlerinin İl Genel Meclis Başkanı ve üyeleri, bölgedeki sivil örgütler ve çok sayıda katılımcı takip etti.

T HABER KÜLTÜR SANAT HABER KÜLTÜR SA

Açılış konuşmalarının ardından Dr. Ahmet Yaraş **"Kültürel Varlıklarıyla Trakya"** başlıklı sunumuyla bölgeyi genel özellikleyle anlattı. Trakların izinin sürüldüğü arkeolojik kazı alanları, Meriç, Tunca, Ergene

gibi önemli nehirlerin üzerindeki tarihi köprüler, Osmanlı dönemi eserleri, Mimar Sinan eserleri, müzeler, Cumhuriyet dönemi yapıları, endüstri mirası yapıları, hamamlar, cami, külliye ve medreseler ile sivil mimarlık örneklerine dikkat çekti. Yaraş, kazı çalışmaları durdurulan, ödenek yetersizliğinden dolayı yavaş ilerleyen ve güvenlik sorunu nedeniyle kaçak kazılara maruz kalan arkeolojik alanların ilgi beklediğini vurguladı.

ÇEKÜL Yüksek Danışma Kurulu üyesi şehir plancı Faruk Göksu ise Trakya kentlerinin ortak özelliklerini vurgulayarak **"Bölgesel Yönetim Planı"**nın alt başlıklarına değindi. Ekonomik Dayanıklılık, Kentsel Kalite, Toplumsal Bütünlük, Tarihi ve Kültürel Koruma'nın dikkate alınması gerektiğini vurgulayarak, Ekonomik Kümelenme, Kültürel Kümelenme, Kültürel Mirasın Entegre Yönetimi, Sektörel Stratejiler ve Çarpan Etkileşim Yönetim Planı'nı içeren 10 temel ilkeyi anlattı.

Trakya Bölge Toplantısı'nda TKB üyesi belediyelerin söz aldığı bölüm en önemli oturum oldu. Edirne Belediye Başkan Yardımcısı Hakan İnci, Enez Belediye Başkanı Ahmet Çayır, Havsa Belediye Başkanı Oğuz Tekin, İpsala Belediye Başkanı Mehmet Karagöz, Kırklareli Belediye Başkanı Cavit Çağlayan, Tekirdağ Belediye Başkanı Adem Dalgıç, Uzunköprü Belediye Başkanı Enis İşbilen ve Vize Belediye Başkanı Selçuk Yılmaz dört ana başlık altında kentlerini ve koruma çalışmalarını özetledi: Kentlerinin kültür varlıkları, kültür varlıklarının korunması konusunda karşılaşılan sorunlar, koruma sürecinde elde edilen kazanımlar ile hedefler ve amaçlar.

Son oturumda ise Edirne eski Alan Başkanı Namık Kemal Döleneken'in oturum başkanlığında, TKB Encümen üyelerinden Beşiktaş Belediye Başkanı İsmail Ünal ve Muğla Belediye Başkanı Osman Gürün, Vakıflar Bölge Müdürü Y. Mimar Hayati Binler ve ÇEKÜL Yönetim Kurulu üyesi Hasan Özgen değerlendirme konuşması yaptı. Trakya'nın zengin kültürel varlıklarının valiler, kaymakamlar, belediye başkanları, üniversiteler, odalar ve sivil örgütlerin bütüncül hedefleri doğrultusunda korunabileceği; sınır ötesi işbirlikleriyle aynı coğrafyada, aynı mutluluk ve acıları yaşayan insanların anılarını, yaşam kültürlerini yaşatan bellek mekânlarının oluşturulması; **"Bölgesel Planlama"**yı yürütecek bir koordinasyon kurulunun gerekliliği değerlendirme oturumunun ana başlıklarıydı.

Tarihi Kentler Birliği'nin Trakya Bölge Toplantısı, Uzunköprü alan incelemesiyle sona erdi

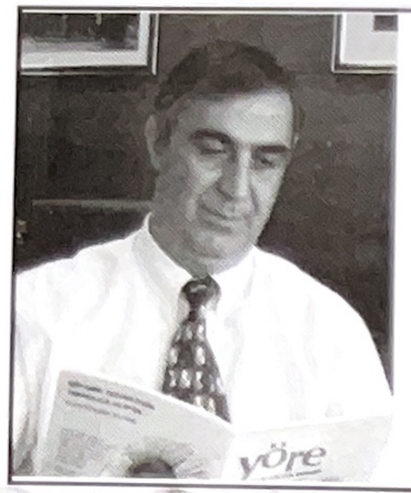

M. Edip Ağaoğulları'nın Arşivi'nden

KARTPOSTALLARDAKİ EDİRNE

Souvenir d'Andrinople Ecole alliance [illegible]

General THOUMAS'ın 1854 Yılı Edirne Anıları

Cengiz Bulut (*)

Osmanlı-Rusya arasında olan Kırım Savaşı'na katılmak üzere Bolayır üzerinden Edirne'ye gelen Fransız ordusunda görevli Topçu Generali Thoumas'ın **"Kırım Anılarım"** İsimli kitabının III. Bölümünde 1854 yılı Edirne'sinin Askeri durumu, Tarihi yapıları, Sosyal ve Ekonomik yaşamı hakkında ilginç bilgilere sahip oluyoruz…

Fransızca orijinal kitaptan Türkçeye çeviri yaparak www.edirnetarihi.com sitesinde yayınlanmak üzere gönderen Araştırmacı-Yazar Sayın Fazıl Bülent Kocamemi'ye Edirne tarihi ve kültür hayatına yaptığı katkılardan ötürü çok teşekkür ederiz…

-1854 yılı Edirne'si 110,000 nüfuslu, Rumeli Vilayetlerinin başkenti ve Paşaların mekânı Edirne

-General Thoumas 1854 yılı Haziran ayında Sultan Selim *(Selimiye)* Camii'ni de gezer, Caminin ihtişamından etkilenir, camiye ayakkabı ile girilmediğini öğrenir ama Camii imamı çizmeleri ile girmesine izin verir…

-Generalin anılarında 1854 yılı Edirne'sindeki mağazalarda güzel elbiseler giymiş, saçlarını çiçeklerle süslemiş İtalyan ve İspanyol kadınların çalıştığını okuyoruz…

- Osmanlı Ülkesi için edindiği izlenim; **"Uyuyan Türkler, yalan söyleyen Rumlar, işte ülke buydu!"**

-Edirne'deki kadınlar hakkındaki düşünceleri; **"Yahudiler çok güzeller, Rumlar ve Ermeniler çekici ve edalı."**

General Thoumas Fransız ordusunun Kırım savaşına giderken bir süre konakladıkları Edirne'de Aydın Türklerin kendilerine iyi gözle baktıklarını, Fanatiklerin ise kendilerine imansız gözüyle sert bakışlar attığını belirtiyor, Bulgarlar ve Katolikler Fransızları şevkle kabul edip alkışlıyor, Rumlar ise Fransızların parasını alıyor ama Rusların gelmesini arzuladıklarını yazıyor ve bir öngörüde bulunuyor, **"Biz bu gün (1854 yılı) Rusların buralara gelmelerini engelleyebiliriz ama mutlaka daha sonra gelecekler.."** diyerek 1877-1878 Rus savaşı sonrası Edirne'nin 1829 yılında olduğu gibi tekrar işgal edileceği kehanetinde bulunuyor…

(*) Araştırmacı

KIRIM ANILARIM
1854 -1856
Yazan: General Thoumas
III. BÖLÜM
EDİRNE

Fazıl Bülent KOCAMEMİ (*)

İki bataryamızla birlikte Edirne'ye gidecek olan Bouat tugayı, daha önce de bahsettiğim gibi, 3. Yaya avcı taburu, 6. Piyade taburu, 7. Hafif taburdan meydana geliyordu; ama avcılar önden gitmişler, 7. Hafif tabur bir gün yürüdükten sonra Autemarre taburu tarafından yolda çalışması için geride bırakılan 3. Zuav taburunu kaldırdı. Böylece birliğimiz gerçekte 3. Zuav taburu, 6. Cephe taburu, 13. Atlı Topçu bataryası, 15. Atlı Topçu bataryası, bir cankurtaran ve küçük bir konvoy olmak üzere 5.000 asker ve 6-700 attan meydana geldi. Yol, dikkate değer hiçbir kazaya neden olmadı. Aşılması güç olan yegâne yer, etekleri Saroz suları tarafından yıkanan ve berbat bir yolu olan dik Kurudağ bayırıydı. Arazi malzemelerimiz başarıyla dayandı ama atların sayısını ikiyle katlamak ve tekerleklerden itmek gerekti. Bu hizmeti bize 3. Zuav askerleri sağladı. Bayır bazı yerlerde o kadar sarp ve dönemeçler o

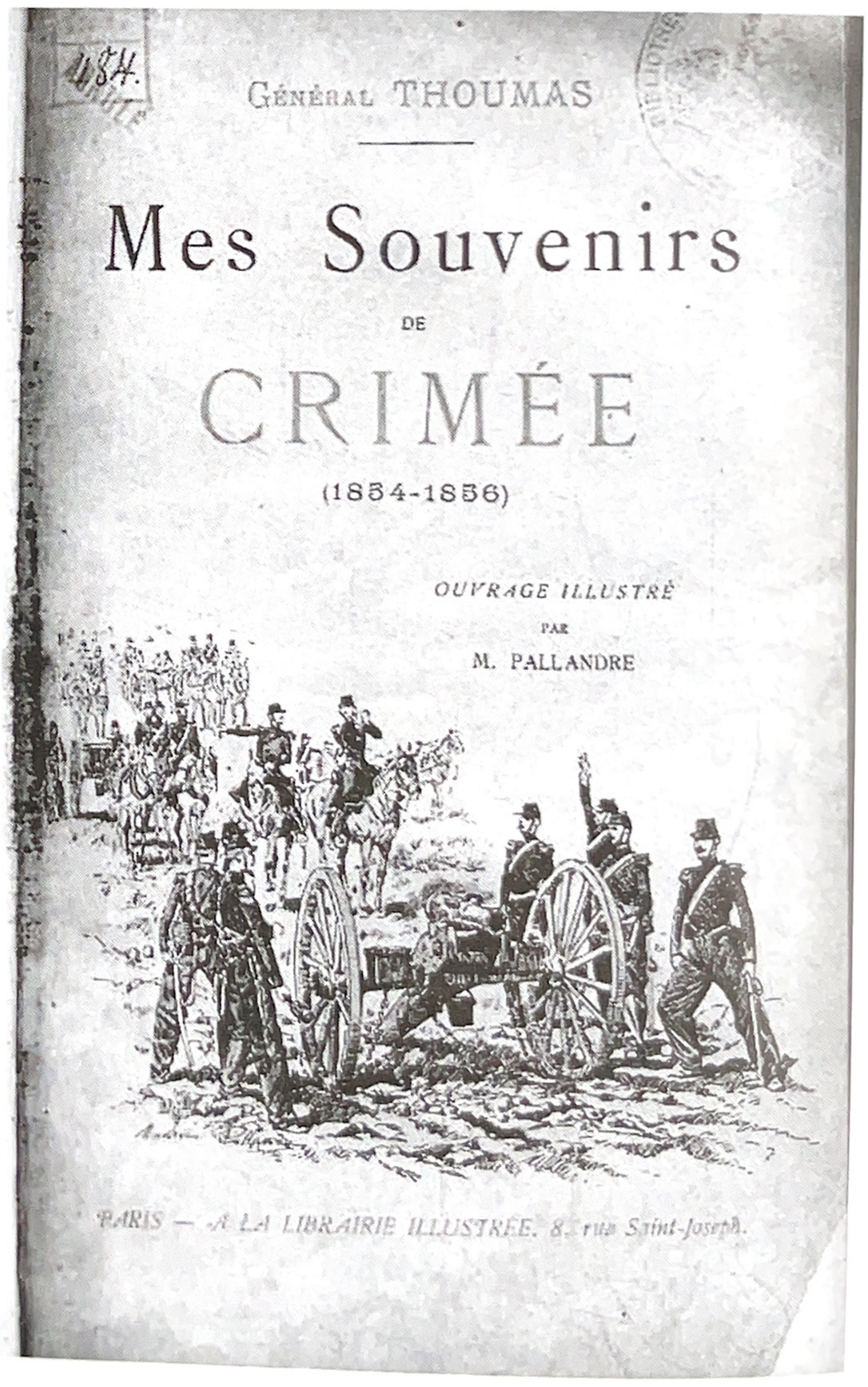

(*) Araştırmacı-Yazar –İSTANBUL

kadar keskindi ki, her çabaladığımızda tekerleklere fren atmak zorundaydık. 720 metre rakıma ulaşan bir bayırı tırmanmak yaklaşık dokuz saatimize mal oldu ve diğer tarafından inmek için iki saat harcadık. Bu da bizim için fazladan bir etap ve on bir saat demektir.

Bolayır'dan Edirne'ye kadar kat ettiğimiz ülke genellikle güler yüzlü ve hoştu. Yol kolaydı çünkü hava kuru ve güzeldi. Eğer yağmurlu kötü hava olsaydı kesinlikle bataklığa gömülürdük. Yürüyüşümüzü zorlaştıran ise konaklama yerlerimizin yaş çayırlar hattâ bataklık olması ve gece boyunca dondurucu bir neme ve sabah saat altıdan itibaren güneşin tahammül edilemez sıcaklığına maruz kalmamızdı. Son iki gün boyunca, Avrupa Türkiye'sinin derin olmaktan ziyade, geniş olan en büyük nehri Meriç'in[1] sol kıyısını takip ederken şiddetli fırtına yedik. Bolayır-Edirne yolunu sekiz, daha doğrusu yedi aşamada kat ettik. Çünkü sekizincisi 4 ya da beş kilometre ya vardı, ya yoktu. Kamp yerlerimiz şu isimleri taşıyordu: 1) Talkadere, 2) Beylikdere , 3) Keşan, 4) Kadıköy (eski köy), 5) Uzunköprü, 6) Eşileküre, 7)Kantatarköy, 8) Edirne ya da daha ziyade Edirne'nin güneyindeki ova, bu şehrin üstünde yükseldiği tepe ile Meriç'in en önemli kolu olan yavaş akışlı derin nehir Tunca arasındaki ova. Bütün bu yerler arasında sadece ikisi şehirdi: Keşan ve Uzunköprü. Üstelik Edirne'yi Gelibolu'ya ve İstanbul'a bağlayan yolların düğüm noktası olmak gibi oldukça önemli bir yer olan bu ikincisi bizim haritalarımızda gözükmüyordu. Şimdilerde, Avrupa Türkiye'sinin iki başlıca şehrini birleştiren demiryolunun bir istasyonu konumunda. 110.000 nüfuslu, Rumeli vilâyetlerinin başkenti ve Paşaların mekânı Edirne, Konstantinopolis'in fethinden önce Türk İmparatorluğu'nun payitahtıydı. 1854 yılında hâlâ çok belirgin bir Türk damgasını taşıyordu. Girişimizi yapmadan önce baştan aşağıya temizlenmemiz için yakın bir yerde kamp kurmamız temin edildi. Şehri boydan boya oldukça telaşlı, sempatik ve meraklı bir kalabalığın arasında geçtik. Yerleşeceğimiz kampta Afrika avcıları, General Bosquet, Autemarre tugayı, Mercy bataryası ve maalesef Binbaşı B… ile buluştuk. Edirne'de geçirdiğimiz günler hakkında konuşmadan önce o dönemde yaptığım ve yol boyunca hissettiğim özel duygularımı tam anlamıyla ifade eden yazışmalarımdan birkaç bölümü yazmamda fayda olduğuna inanıyorum. Tarih: **"Keşan kampı, 11 Haziran, sabah on buçuk."**

"Önceki gün oldukça zorlu bir gün geçirdik; saat sabah üç buçukta Bolayır'dan hareketle saat yarımda Talkadere kampına vardık; Saros körfezini dolanarak ve Kavaş *(haritada Kadeşis yazıyor)* yakınından geçerek güzel bir ülkeyi katettik. Denizin hemen kıyısında ve yüksek dağların eteğindeki büyük bir ovada, çalılıklar serpiştirilmiş bir otlağın ortasında kamp kurduk. Çadırımın zemini yabanî kekik kokulu ince bir halı gibiydi ve eğer yeterli şekilde yiyip içebilseydik kendimi çok mutlu hissedebilirdim; ama berbat bir şaraptan başka içecek temini mümkün değildi ve aşçımız çok zor bir adamdı. Neyse ki sabah kendim için bir kap süt temin etmiştim çünkü bu ülkede çok inek, keçi, koyun ve kümes hayvanı vardı. Gelibolu dolayları 40 ya da 50.000 kişinin uzun süren konaklamasın-

(1) Eski adı Hebrus. Mitolojiye göre kıyılarında Orfeus Ménadesler tarafından parçalandı.

dan yorgun düşmüştü. Burada her şey boldu. Bir tavuk 4 kuruş (16 sol); bir kaz 30 sol ediyordu. En zor günlerden biri dündü. Saat beşte, piyadenin geçidinden sonra biz harekete geçtik ve beş buçukta 3. Zuav birliğinin bulunduğu kıyının dibindeydik. Saat ikide bütün arabalarımı tepeye çıkarıp, saat dörtten sonra Beylikdere kampına ulaştım. Orada piyade sabahtan beri yerini almıştı ve 6. Cephe yüzbaşısı beni yemeğe davet etme mutluluğunu bağışladı. Jülyen çorba, omlet ve tavuklu pilâvdan oluşan muhteşem bir ziyefet… Bugün, saat dördü çeyrek geçe atlarımıza binmiştik. Biraz geç kaldık demektir, çünkü saat altıdan itibaren kavurucu güneş altında pişiyorduk. Birbirlerinden biraz uzak güzel köyleriyle, küçük serin vadileriyle, deresiyle, ağaçlarıyla, cazibeli mavi çiçekli keten tarlalarıyla gerçekten güzel bir ülke. Köy girişlerinde, bizim geçişimizi seyretmek ve iki buçuk kuruş *(50 santim)* değerindeki tavuklarını vermek için dizilmiş köylüleri buluyorduk. Genellikle sel gibi bir akan ama şimdi kurumuş çok engebeli bir akarsu yatağını geçtikten sonra, Gelibolu'dan biraz daha küçük ama binaları daha iyi yapılmış ve yolları daha geniş olan Keşan'a girdik. Halk neredeyse tamamen Rum. Herkes kapı önlerinde ya da pencerelerdeydi. Kadınların yüzleri açıktı. Aralarında gerçekten çok güzelleri ve kenarları altın işlemeli ceketleriyle çok güzel giyinmiş olanları vardı. Uzun ve oval yüzlü, çok uzun siyah badem gözlü ama büyük ağızlı ve etli dudaklıydılar.

"Erkeklere gelince, çoraplarının göz kamaştıran beyazlığı ve bacaklarının ortasında son bulan ve sıkan pantolonlarıyla genellikle iyi giyimliydiler. Konvoyumuzun ortasında telaş içinde bulunan çocukların çoğu bizim köylü çocuklarımızdan daha temiz ve daha iyi giyimliydiler. Netice itibariyle rahatlık içinde bir toplum görünümündeydi."

"15 Haziran Perşembe saat sabah sekiz, Meriç'in hemen kıyısında, Edirne'nin minarelerinin göründüğü mevkide, Kantatarköy kampında."

"Önce beyaz ekmeğimizi yedik. Keşan'dan ayrılırken ve zorlu bir merhaleden sonra Kadıköy otlağında kamp kurmağa gittik. Gene güzel bir ülke, serin vadicikler, akarsu, küçük ağaç kümeleri. Bir ağacın altına kurulan subay kampında her çeşit haşere tarafından yendik. Gece o kadar serindi ki, taburun askerlerinden yarısı diyareye yakalandı. Bu şartlar altında biçilmeyi bekleyen yüksek otlarla kaplı bir otlakta gecelemenin ne demek olduğu tahmin edilebilir. General duraklama yaptırmadığı için canımız çıkmış halde gelmiştik. 6. Cephe birliğinin en az yarısı geride kalmıştı ve gece boyunca küçük gruplar halinde bize katıldılar."

Bizim konvoyun başı kadar garip bir görüntü yoktur: General büyük İngiliz atı üzerinde, yanından hiç ayırmadığı tümen inzibat subayı jandarma yüzbaşısı sağında, bir filozof edasıyla trombon çalarak karısının yanında yürüyen 6. Alayda müzisyen adamın yanlamasına ata binmiş karısı ise solunda ilerliyorlar. Daha da garibi, konvoy başı cankurtaranının başıydı. Genellikle üçü de çizme giymiş, omuzları üzerinde beyaz atkı dalgalanan tabib binbaşı, muhasebe subayı ve rahipten meydana gelen, ama sıklıkla bir dördüncü kişi, Biskra saldırısında Araplar tarafından kaçırılan, bir süre onlar tarafından esir olarak tutulan ve şimdi tümenin cankurtaranıyla Cezayir'den gelen tayfanın eşyalarıyla ilgilenen iri ve güzel kadın ile

sayıları artan gruptu. Bu kadın ata iyi biniyor, konvoyun yanında dört nal gidiyor ve yorgunluktan yol kenarına çökmüş bir askeri bedavadan içki vererek canlandırıyordu. Bu, sanıyorum, efsanelerde anlatılan benzerleri gibi böylesine bir askerî bağışı lütfettiğini gördüğüm yegâne tür. Zaten mesleği sayesinde servet yapmamış mıydı ? Ama Sivastopol'un alınmasından sonra Péra'daki (Beyoğlu-İstanbul) büyük tiyatroda, Il Trovatore'nin ilk gösterimini seyrederken gördüm: Bana dediklerine göre zengin bir İtalyan bankerin himayesindeymiş ama fazla lüks içindeyken bile Türkiye'yi katederken yaptığımız yürüyüşteki kadar ilginç görünüme sahip değildi.

Yazışmama dönüyorum.

"Edirne surlarının dibinde, Cumartesi sabahı,17. 13 Salı günü her zaman güzel belde olan Uzunköprü'ye gittik. Uzunköprü bizim haritalarımızda bile yer almayan küçük bir şehir. Orada Türkiye'nin en ilginç eserlerini gördük: İçinden Meriç'in kolu Ergene'nin aktığı bir otlakta kurulu 175 kemerli bir köprü. Bu köprünün dört yüz yıl önce, Konstantinopoli'nin ilk sultanlarından II. Süleyman tarafından yaptırıldığı söyleniyor."

"Ertesi gün, büyük köprüyü geçtik ve birkaç tepeyi aştıktan sonra Meriç vadisindeki Eşileküre köyüne indik. Burada bize kamp yeri olarak su kenarında bir yer verildi. Kumun içindeydik. Burada harika bir fırtınaya yakalandık. Yatağıma uzanmıştım, yarı uyku vaziyetindeydim, sert bir rüzgâr beni uyandırdı ve üstümüzde büyük bir hızla ilerleyen kara bir bulut gördüm. Kendimi yere atacak ve bir örtüye sarılacak kadar zamanı ancak buldum. Göz açıp kapayana kadar dublesi olmayan çadırım delindi, yatağım ve bütün eşyalarım sular içinde kaldı. İki adım ötemizi göremiyorduk ve su kum üzerinde ırmaktan ayır edilemeyecek şekilde akıyordu. Uçup gitmesini önlemek için çadırımın büyük direğine sarıldığım sırada dışarıda sadık emir erim Martin kuma saplanmaları için kol gücüyle küçük kazıklar çakıyordu. Yağmur dindiğinde, manzara garipti: sular altında kalmış çadırlar, suyun içinde atlar, sönmüş mutfak ateşleri. Yıldırım mühimmat dolu sandıkların kayışlarını vurmuş ve bir bölümünü yakmıştı. Akşamı büyük kamp ateşinin etrafında kurumakla geçirdik. Bize odun dağıtan hizmet ekibine iyi not. Ertesi sabah yola yeni koyulmuştuk ki yeni bir fırtına daha çıktı: Yarım saat sürdü ve bizi yeniden sırılsıklam yapmağa yetti. Kampa geldiğimizde ve eşyalarımızı kurutmak üzere otların üstüne yaydığımız anda birden bir rüzgâr esintisiyle mavi gök mürekkep siyahına dönüştü, dolu süvari hücumu gibi indi ve giysilerimi toplarken, bir topçu askeri tarafından çalınan koyunu geri isteyen bir kavas *(Türk jandarması)* ile beraber kendimi ancak çadıra atabildim."

"Dün, Cuma sabahı, gidecek çok az yolumuz kaldığı için bütün zamanımızı kendimizi güzelleştirmeğe ayırdık. Saat yedi buçukta yola koyulmuş, sekizde Edirne'ye giriyorduk. Bir fersahtan daha uzun mesafe boyunca iki yanına dükkânlar sıralanmış, erkek, kadın ve çocuklarla tıklım tıklım dolu bir yolu takip ettik. 1829 yılında Ruslar'ın geldiği ve gene onların geldiği endişesi yaşanan burada kurtarıcılar gibi

karşılandık. Bize karşı yapılan en nazik hareket kadınların geçiş yolumuz üzerinde sıralanmalarına izin vermeleriydi. Kesinlikle çok sıkı biçimde kapalıydılar. Gene de aradan merakla bakan güzel siyah gözleri gördük. Sokaklar geniş ama kötü parke kaplıydı. Viranelerin ortasında birkaç tane güzel mavi, pembe ve mor boyalı ev vardı. Bilhassa maroken ayakkabılar ve ipek elbiseler bakımından mağazalar gayet uyumluydu. Bütün şehir gül bahçeleri ve dut ağaçlarıyla çevriliydi. PiyadeTunca'nın büyük ve güzel ağaçlarla kaplı iki kolunun meydana getirdiği bir adaya yerleşti. Askerler gündüz burada rahattılar ama gece çok serin oluyor. Biz topçular, şehirle bu ada arasında yer alan, güneş altında kavrulan ama sivrisinekler tarafından daha az yenildiğimiz ve gece neminin daha az olduğu ovayı işgal ediyoruz. Süvariler Tunca'nın diğer yakasındalar. General adanın ortasında bulunan "Eski Saray" adı verilen eski saraya yerleşmiş. Bu saray adası gerçekten görülmeye değecek kadar eğlenceli: Burada tütün, pastalar (berbat), şekerlemeler, krema, buzlu limonata, ve buradan sadece birkaç fersah uzaktaki Balkan dağlarının zirveleri bembeyaz olduğu için on kuruşa buz satan yerli satıcılarla dolu."

16 Haziran'da Edirne'ye varınca sadece üç ya da dört gün dinlenmemiz gerekiyordu. Buna rağmen 27 Haziran'a kadar yani kavurucu sıcak altında on bir gün kaldık. Bize dediklerine göre bütün bu zaman Varna'ya kadar gideceğimiz yolu için gerekli yiyecek ve samanın hazırlanması için kullanılmıştı. Birbirinin ardından 7. Hafif süvari, dragonlar[2] ve zırhlı süvariler, birçok batarya ve topların büyük bir bölümü bize katıldı. En büyük eğlencemiz şehirde yaptığımız yürüyüşler ve atlı gezintilerdi. İtiraf etmeliyim ki sıcak bizi tembelleştiriyordu: Güneş batmadan önce şehre inmek neredeyse mümkün değildi ve subayların çoğu ya uyuyor ya da çadırının içinde pişiyordu. Marcy bataryasından Teğmen Pellé ve ben atımızla güneş altında ya da rastladıkça ağaçlıklı yollarda dört, beş saat her gün gezinmeyi hiç ihmal etmedik. Yerli halkın yaptığı gibi yünlüden başka giysi giymemek ve çadır bezi kumaşı pantolon kesinlikle kaçarak kendimizi pek çok meslekdaşımızın kaçamadığı hastalıklardan (ateş, kolik, vs.) koruduk.

Birliklerimiz Edirne'de sansasyon yarattı. Zırhlı süvariler dev adamlar gibi etkilediler. Dağ bataryaları yerli katırlardan iki kat yüksek ve güçlü katırlarıyla büyük sükse yaptılar. Edirne'de çok az Türk askeri kalmıştı ve bütün ordu Tuna'da olduğundan onlar da şüphesiz yedeklerdi. Bu adamlar, her ne kadar giysileri genellikle eski olmakla beraber oldukça iyi niyetliydiler ama subayları çok kötüydü. Halkın nezdinde hiç saygı görmüyor gibiydiler ve yetkililer onlara çok kaba davranıyorlardı. Bir Rumeli paşası geçerken hemen ayağa kalkmadıkları için bir Türk jandarması tarafından sopayla dövülenlerini gördüm. Bu birlikler Saray adasının orta yerindeki muazzam büyük bir kışlada yerleşmişti.

Kışlanın bir bölümünü işgal ediyorlardı ve boş kalan kısma bir hastane kurmuşlardı. Dört yanı bir zemin üstünde iki katlı binalarla çevrili geniş bir dörtgen avlu düşünün. Bu dörtgen boyunca ve her katta (zemin katı dahil), açık havaya çıkmadan

(2) Dragonlar: Fransız ordusundaki bir tür süvari birliği (ç.n.)

bütün kışlanın içinin gezilebildiği, karşı duvarından baktığı kırlarla aydınlanan ve havalanan odaların kapılarının açıldığı, hatırladığım kadarıyla beş, altı metre eninde geniş bir galeri bulunuyordu. Dört köşede galeriye açılan bir kapısı ve içindeki çıkıntıların dış taraflarında bir çok açık pencerenin yer aldığı helâlar vardı. Bu uygulama neticesinde içeride koku duyulmuyordu ve askerler bizim karargâhlarda olduğu gibi üşümeden istedikleri zaman buraya gidebiliyorlardı. Özetle, bu kışla bana çok tanıdık geldi, en azından sıcak bir ülke için, ama benim bildiğim kadarıyla Fransa'da hiçbir zaman benzeri yapılmadı. Belki de çok pahalıya mal olacağı içindir.

Edirne'de polis iyi yapılanmıştı. Rüstem Paşa çok sertti ve jandarmalarından çok korkuluyordu. Bu büyük komutan bize çok sevecen davrandı ve bizim için, serinletici olarak dondurma, limonata ve gül yaprağı çayı ikram edilen bir gece tertipledi. O günden sonra dostumuzun hırsızlık suçuyla tutuklanıp ve hapsedildiği söylendiğini duydum. Bu bana acı verdi çünkü yiğit bir Türk'e benziyordu. Gerçek şu ki, rivayete göre, daha sonra Doğu'ya sık sık yapılan tayinlerden birinde itibarı iade edilmiş ve Suriye ve Anadolu Paşası yapılmış. Bilâhare daha ünlü ve orada rastlamayı beklemediğim birini gördüm. Türkiye'ye ne olduğunu bilmediğim bir görevle gelmiş olan General Prim'den bahsediyorum. Giyim ve duruş bakımından muhteşemdi. Bu açıdan General Bosquet bile onunla zor rekabet edebilirdi. Prim'e farklı askerî sınıflardan gelen hepsi yakışıklı ve yepyeni apoletler takmış birçok İspanyol subay eşlik ediyordu. Ayrıca, değişik giysili, uzun ve kalın siyah favorili, kulaklarına altın halkalar takmış, bizim bahriyeliler gibi devrik yakalı önü açık işlemeli ceketle göz kamaştırıcı düğmelerle bezeli yelek giymiş, yandan düğümlü sarı-kırmızı kuşaklı, geniş ve kısa pantalonlu ve silâh olarak çok kısa ama büyük kalibreli bir tüfek taşıyan iri ve güçlü sekiz, on delikanlı peşinden geliyordu. Pazar ayininde, 3. Zuav istihkâmcıları bir yanda, Prim'in süvarileri diğer yanda olmak üzere, diğer üç yanında birliklerin dizildiği dörtgenin kalan bir yanında kurulu mihrabın çevresine yerleşmişlerken, mihrabın tam karşısına da zırhlı süvariler konuşlanmıştı. Prim ve Bosquet, trampetlerin, boruların ve müziğin gürültüsü arasında, peşlerinde kurmaylarıyla yan yana girdiklerinde ve zırhlı süvarilerin arkasında yer alan bizim bataryanın hizasına geldikleri esnada top atışı yapıldığında, bundan daha muhteşem ve etkileyici bir manzara düşünmek çok zordu.

Bazı geceler bizim merakla seyrettiğimiz ama tarif etmesi benim için çok güç olan farklı bir gösteri de Karagözdü. Herkesin bildiği gibi Karagöz Türk kuklasıdır. Sansürün izin verdiği sözler tahayyül edilebilecek edepsizlik sınırlarını aşar. Bayram kutlamaları sırasındaydı: Tercümanımız ve rehberimiz, dışarıdan hiçbir farklılık göstermeyen ve yarı karanlık içi çok sayıda erkek ve çocukla dolu bir eve götürdü. Dörtgen salonun bir kenarında sahne, yani arkadan aydınlatılan küçücük bir beyaz kumaş vardı. Seyirciler sıraların üzerine oturmuşlardı. Sol tarafta kahve vardı. Biz içeri girer girmez, toplum içinde belli bir seviyeyi temsil eden birçok kişi telaşla bize geldiler ve bizi en yüksek sıralara oturttular. Ucu amberden ağızlıklar ve kahve ikram ettiler ve gösteri devam etti. Karagöz'ün gösterdiği ve yaptığını pek iyi

görmüyorduk. Hareketlerindeki tekdüzelikten sıkıldık. Söylediklerinden hiçbir şey anlamadık ve rehberimize sorduk. "Doğrusunu isterseniz çevirmeğe cesaret edemiyorum, dedi, ama eğer söylenenleri anlasaydınız bunlar gördüklerinizin yanında hiç kalırdı."Ve Karagöz'ün her gaddarca hareketinde kahkahalar kopuyor, heyecanlı bravo sesleri geliyor ve tepiniliyordu. Bilhassa çocuklar çok eğleniyordu. Harem hayatına bundan daha pratik bir hazırlık düşünülemez. Dişi gençliğin de bu eğitime katıldığı varsayılıyor çünkü meşhur Karagöz, aynı bizdeki tılsımlı lamba[3] gibi, evlerde de gösteri yapıyor.

Edirne'deki günlerimiz süresince, yerel yönetim istihkâmcılarımız tarafından yapılan fırınları bize taze ekmek pişirmek için kullanmak istedi. Ama fırınlarımız nemliydi ve ekmekler küflendi. Bazı geceler, Eski Saray parkında bir köşk içinde yemek salonu olan General Bouat'da yemek yiyordum. Ekmeğin kalitesiyle kendimizden geçtik ve General bizimle yemeğe katılan yardımcı idarî memura iltifat etti. O zaman bize alayda verilen ekmeğin aynı kalitede olmadığını söylemek gibi bir hata yaptım. İdarî yardımcı itiraz etti, General sinirlendi, ve önce gözleriyle cesaretlendiren 3. Avcı piyade taburu komutanı desteğini sürdürmeğe cesaret edemedi. Hepsi üstüme yürüdü ve hep memnuniyetsiz topçuyu dümdüz ettiler. Ama masadan kalkar kalkmaz bataryama koştum, iki adamla içi yirmi kadar ekmekle dolu bir sepet getirdim, hâlâ biraz sıcak olan dört-beş ekmeği yardım: Renkleri harika bir gri-yeşildi. General ve yardımcı idareci durumu anladılar ama ikisi de benim bu davranışımı af etmediler. Herşeyin yolunda olduğunu düşünmek ne de kolay ve hoştur !

İşte o dönem yazışmalarımdan birkaç alıntı.

"18 Haziran - Bu sabah şehre indim ve Sultan Selim Camii'ni gezdim. Muazzam büyük. Bütün avlular beyaz mermer döşeli, çeşmeler ve revaklı koridorlar var. Cami büyük avlunun ortasında. Sütunlarla desteklenen ve dört minarenin hakimiyeti altında gerçek bir taş tan dantel olan geniş, uzun bir kubbe.

"Biz bahçelerde gezinirken, camiye ayakkabıyla girmenin yasak olduğu söyledndi. İşaretle bunun zor olduğunu anlattığımızda imam (rahiplerin başı) "Bono" diye bağırdı ve çizmelerimizle girmemize izin verdi. Burada Bono, lisanın özü: Bono francese, diyor karşılaştığımız büyün yaşlı kadınlar. Gençlere gelince, şehre muzafferane girişimizde bizi karşılayanlar arasındayken şimdi evlerine kapatıldıklarından bu yana göremiyoruz. Mağazaların çoğu, kadınları en iyi elbiselerini giymiş ve saçlarını çiçeklerle süslenmiş olarak tezgahta alaturka biçimde oturan İtalyanlar veya İspanyollar tarafından işletiliyor. Bunu bizi onurlandırmak niyetiyle mi yoksa mevsimden dolayı mı olduğunu bilmiyoruz ama her yer günün çiçeği zambaklarla dolu."

"22 Haziran – Şehri, genelde güzel olmasa da, hiç olmazsa halkın geleneklerini incelemek açısından görülmeğe değer buluyoruz. İşte bunlardan zor yürüttüğümüz bir tanesi ! Paşa'nın kendi zevklerine göre giyinmiş, kuşaklarında birçok hançer, kısa kılıç

(3)Lanterne magique: O dönemde içten aydınlatmalı ve döndürüldükçe film şeridindeki gibi resimlerin hareketlendiği bir çeşit ilkel sinema. (ç.n.)

ve uzun namlulu tabanca taşıyan, bir tür jandarma ya da şehir çavuşu olan yüz kadar kavası var. Bu delikanlılar, barışı bozmaya yönelik her hareketi Edirne'den uzak tutuyorlar. Geçen gün, Paşa'nın mâlikhanesinin avlusunda içine su katılmış süt satmağa çalışan fakir bir köylü gördük. Testisini boşaltıp kırdılar. Kavaslar onu yere yatırdılar ve sopalarla döverken yüzüne de çizmeleriyle tekme attılar. Bir başka seferde, sokaklarda toplu bir geri çekilme ya da kaçışa şahit oluyorduk. Yangı çıktı sandık. Hiç de öyle değildi. Paşa şehre dönüyordu. Onun geçtiği güzergâhta paradan daha çok sopa atıldığı biliniyordu. Yangından bahsetmişken, geçen gün bizim kampın yakınında bir tane gördük. Yatmak üzereydik, aniden bizi parlak bir ışığın aydınlattığını ve alevlerin göğe yükseldiğini gördük. Bizim yanan eve girmemizi engelledilerse de kapıyı kırdık ve içeriye girdik: Kimseler yoktu. Evdekiler karılarının kaçmalarını sağlamış ve hepsi kurtulmuş, alevleri evi alevler yutsun diye bırakmışlardı. Su olmadığından, aynı şekilde boşaltılmış yan evi yıkmakla yetindik. Herşey bitince polis müdürü yanında on kadar kavasla geldi ve çengel ve kancalarla bizim yaptığımızı yapmağa başladılar. Çünkü yangın durumunda başvurdukları tek taktik ateşin işini bitirmesinden yana olmaktı. Bu yardım gelmekte hep gecikiyor. Uyuyan Türkler, yalan söyleyen Rumlar, İşte ülke buydu!"

"Birçok kez ziyaret ettiğimiz Pazar ilginçtir. Jouffroy pasajı gibi geniş ve Paix sokağı kadar uzun, kenarlarında satıcıların bağdaş kurdukları, ciddîyetle çubuk tüttürdükleri ya da minik fincanlarda kahvelerini höpürdettirdikleri dükkânların sıralandığı ve ortasında çoğunlukla kadınların dolaştıkları bir galeri hayal edin. Ayakkabı ve işlemeli kumaşlar dışında İngiliz, Fransız ve Avusturya malları seyrek olarak bulunmakta. Dikkat çekecek kadar bol mal var. Satıcıların istediğinin sekizde birini teklif etmekten çekinmeğe gerek yok. Pazarı dolaşan kadınlar bizim alış veriş yapışımızı seyrederken ve ödeyeceğimiz parayı parmaklarıyla işaret ederken çok mutlu oluyorlar. Buradaki sırma işlemeciler ve garnitürcüler son derecede mahir. Bazen onları kadın ceketlerini, önceden desenlerini hiç çizmeden en karmaşık arabesk süslerlekaplayışlarındaki sürati hayranlıkla seyrederim. Ürettiklerine bakarak zengin evlerde büyük bir lüksün varlığından bahsedilebilir. Dışarıda kadınlar paket gibi sarılı dolaşıyorlar. Sadece gözleri ve burunlarının ucu görülüyor. Başörtüleri yüzlerinin alt kısmında dört, beş kez katlanmış ama atlarımızın üstünden, geçenlerin göremeyecekleri düşünülen pencerelerine göz attığımızda, çok güzel giysiler, işlemeli kısa korseler, ayak bileğinde sıkılmış geniş pantalonlar, vs. gördük. Yahudiler çoğunlukla çok güzeller ama başlarından yere kadar inen uzun beyaz yün başörtüsünün örttüğü bir çeşit geniş top yüzünden gülmeden seyredilemeyecek kadar gülünç görünüyorlar. Rumlar ve Ermeniler çekici ve edalı. Dün Edirne'ye bir dragon alayı, bir zırhlı süvari alayı ve bir atlı batarya geldi. Onların geçidini çok büyük bir kalabalık seyretti. Arkadaşımla birlikte amfitiyatro şeklindeki basamaklar üzerine Rum kadınlarının

oturduğu bir dükkânın yanında durabildim. Aralarından bazıları çok güzeldi. Enselerine dökülen kalın siyah saçlı, başlarının yan tarafına yatan beyaz kadife bantlıydılar. Diğerleri saçlarında sadece kırmızı karanfilli taçlar vardı. Bahçelerde görülmeğe çok alışılmış çiçeklerdi çünkü, kadınlar ve erkekler (Rumlardan bahsediyorum) bunlarla örtünmüşlerdi. Üstelik, şehrin etrafında muazzam gül bahçeleri vardı."

"Cumartesi 24 Haziran – Marcy bataryasından birinci Teğmen Pellé ile ata bindim. Şehrin özellikle ülkenin büyük sanayi olan ipek böceği kurdu yetiştiren Rumlar'ın oturduğu aşağı mahallesini takip ettikten sonra Tunca ve Meriç'i birleştikleri yerden geçtik. İki köprü de ama bilhassa Meriç üzerindeki çok güzeldi. Bu ikincisi ortasında yer alan köşk ve tepesindeki kocaman yıldız ile bütün Doğu'yu temsil eden mühür gibiydi. Buradan Edirne'nin görünüşü gerçekten muhteşemdi. Yeşillikler arasında yeşil, pembe ve mavi evlerin ortasında bir amfitiyatronun tepesi gibi görünen büyük Selimiye Camii'nin göğe yükselen dört minaresi görülüyordu."

"Bu dar ve uzun köprüde, önümüzde üstü daire şeklinde örtülü ve arada bir kınalı sararmış küçük ellerin araladığı perdelerle kapatılmış bir araba gidiyordu. O zaman bir an için yastıklara tembel tembel uzanmış, neşeli kahkahalar atan ve parmak uçlarıyla öpücükler gönderen bir harem görüyorduk. Bu gürültü üzerine arabayı çeken öküzleri yöneten ve yolun darlığı nedeniyle önde yürüyen arabacı elini belindeki tabancaya götürerek kızgınlıkla dönüyordu. Perde aniden iniyor, bütün içeridekiler uyuyor numarası yapıyordu ve biraz sonra aynı sahne tekrar başlıyordu. Masum bir sahneydi çünkü ırmak geçilir geçilmez araba biz geçip gidene kadar durdu ve seyyar haremi bizden uzaklaştırdı."

"O zaman küçük bir tepeyi aşmak için dört nala kalktık ve aniden aynen Fransa'dakiler gibi bir Çingene kampının ortasına düştük. Çoğu çocuk ve kadınlardan oluşan, hepsi neredeyse tamamen çıplak, yumuşak hatlı siyah ve bronzlaşmış vücutlarını kızgın güneşe sermiş en az iki yüz kişiydiler. Anında etrafımızı çevirdiler ve birçok kadın atlarımızın koşumlarını tutarak ellerini bize uzattılar. Ceplerimizdeki bütün bozuk paraları savurarak bu pitoresk ve delice kalabalıktan kurtuluyor ve atlarımızın terkisine sert kırbaç darbeleri vurarak ve ters yöne döndürerek dört nala kaçıyoruz. Böylece tekrar hoş biçimde gölgelenmiş küçük ve İngiliz patikaları gibi çok bakımlı bir yoldan sahil boyunca giderek Meriç kıyısına dönüyoruz. Suyun burasında Meriç Metz'deki Moselle ırmağından biraz daha geniş. Suları oldukça çirkin bir kahverengi. Muhakkak ki son fırtınalarla kirlenmiş ama içinde birbirinden ayrı ev ve birçok değirmen bulunan ağaçlarla kaplı kıyıları son derecede güzel. Yarım saat sonra içinde cami yerine iki Katolik kilisesi bulunan bir köye geldik: Biri Rum, diğeri Roma. Bütün konsolosların kır evleri burada. Halkı ipek böceği kurdu yetiştirmekle ve koza eğirmekle iştigal ediyor. Bütün kapılarda genç kadın ve kızlar dut yaprağı hazırlamakla meşgul. Aralarında çok güzelleri var. Bilhassa perdeyi aralayarak bize bir pencereden bakan ve

başımızı onlara doğru kaldırdığımızda deliler gibi gülmeğe başlayan üçü."

"26 Temmuz – Selimiye'yi görmek için birçok kez geri döndük. Bir keresinde geceydi. Bayram kutlamaları dolayısıyla (Ramazan'ın ya da orucun sona erdiren eğlenceler) şahane aydınlatılmıştı ve muhteşem bir manzara teşkil ediyordu. Ne var ki dikkat çeken bahçelerin her yerinden fışkıran suların serinliği ve duruluğuydu. En bereketli sulardan biri topraktan, doğrudan otağın altından çıkıyor. İçmek için, diz çökmek ve eğilmek gerekiyor. Su dudaklarınız boruya değmeden ağzınıza giriyor. Bizi oraya götüren imam kibarca içmeğe davet etti. İşlem sona erdikten sonra bana şöyle dedi: "Artık bundan sonra bu camiye kırk yedi kez daha geleceğinizden emin olabilirsiniz." Kırk yedi kez fazla ama Ruslar'la karşılaşmamızdan döneceğimi güvence altına almak için geçerli miktar hariç burada olduğum sürece gelirim. Top gürlemesi altında yazıyorum. Bugün bayramın son günü ve Paşa barutu vererek bizden 81 pare atış yapmamızı rica etti. Dün sabah, bataryamız Eski Saray'daki ayini kutlamak için atış yapmıştı. General Bosquet ve d'Allonville birkaç gün önce gitmişlerdi. Törene başkanlık eden General Bouat idi. Törenden sonra Edirne'nin Hıristiyan toplumundaki ve bizim biraz ilkel zarafetleri nedeniyle piqueuses de bottines (çizme deliciler. ç.n.) adını verdiğimiz bütün kadınları köşküne buyur etti. Onlara serinletici içkiler ikram etti ve 6. Alayın orkestrasının çaldığı polkayla dans ettirdi."

"İyi arkadaşlarımdan biri olan Edirne civarına birliklerin konuşlandırılmasıyla görevlendirilen komisyonun üyesi Yüzbaşı Michel (Kırımda öldürüldü), kampta daha iyi bir yere yerleşmek için durumdan istifade etmişti. Edirne içinde, Paşa'nın bankeri olan Ermeni tefecinin evine yerleşti. Onu görmeğe gitmiş ve merakla evini gezmiştim. Bütün odalar ahşap kaplamaydı ve parlak mavi ya da sarı renklere boyanmıştı. Her yerde Venedik avizeleri ve aynaları, muhteşem halılar vardı ama mobilya yoktu. Her odada çepeçevre uzun, en az iki metre eninde bir divan ve üstünde bir yığın yastık vardı. Gündüz dinlenilen, gece uyunan yer burasıydı. Akşam yemeğini bu divanlara oturarak yediğimiz salonun on penceresi ama güneşten korumayı güvence altına alan kalın kepenkleri bulunuyordu. Her yere tatlı bir serinlik hâkimdi. Gene de çok sıcaklarda içeriye dikkatli girmek gerekirdi."

"Aydın Türkler bize burada iyi gözle bakıyorlar: Ruslar'ı yendikten sonra onlara medeniyeti öğreteceğimizi umuyorlardı. Fanatikler, Avrupa tarzını kabul etmeyi reddedenler *(fes, tünik ve pantolon)* ve eski tarzlarını (türban ve kürk) muhafaza edenler bize imansız gözüyle sert bakışlar atıyorlar ama Rus korkusuyla şimdilik tahammül ediyorlar. Bulgarlar, Katolikler bizi şevkle kabul ediyorlar. Rumlara gelince, paralarımızı ceplerine indirmekten mutlu oluyorlar ama Rusların gelişinden sonra rahatlıyorlar, bizim yenilmemizi arzuluyorlar ve Roma ayininde toplarımızı ateşlememize kızıyorlar. Ne Türkler, ne de Rumlar bu ülkeyi idare etmeyi beceremezler. Bugün Ruslar'ın buraya yerleşmelerini engelleyebiliriz. Ama mutlaka daha sonra gelecekler ve bunu arzu ettiklerine inanıyorum".

ÖNDER 23 KASIM 2011 ÇARŞAMB.

Bedreddin ve Soylu Yaşam Öyküsü

Edirneli Eğitimci Araştırmacı Yazar **Ayhan Tunca,** ayda bir yayımlanan Yöre Dergisi'nin Yöresel Yayınlar Dizisi'nin 7'ncisi olarak **"Ortaçağ'ın Aydınlık Sesi Edirneli Bir Bilge Bedreddin ve Soylu Yaşam Öyküsü"** adlı bir kitapla karşımıza çıktı. (İnkılap Kitabevi - İstanbul).

Yorulmaz bir araştırmacı olan **Ayhan Tunca**, 12 yılda 134'üncü sayıya ulaştırdığı aylık kültür dergisi Yöre'nin ve Edirne TV yayın programlarının yanına, her biri ciddî araştırmaya dayanan 7 adet de önemli kitap sığdırdı.

Genellikle tarih; özellikle Edirne çevresi tarihi ve Edirne ile ilgisi bulunan tarihî kişileri araştıran **Ayhan Tunca; Nazım Hikmet**'in şiirlerine de konu olmuş, hakkında iyiden kötüye söylenmemiş söz kalmamış, sonunda Serez'de idam edilmiş olan **Şeyh Bedreddin**'in 'soylu yaşam öyküsü'nü yazabilmek için tam 88 kaynaktan yararlandığını açıklıyor. Ki, böyle ayrıntılı ve hepsi birbirinden ilginç bu kadar bilgiyi 437 sayfada nasıl özetleyebildiğine şaşıyorsunuz.

Sekiz bölüm olarak verilen 'içindekiler' bile 8 sayfa tutuyor.

Bölüm başlıkları şöyle:

I - Edirneli Bir Bilge... Kadı İsrail Oğlu Kadı Asker Bedreddin İçin Ne Yazdılar, Ne Dediler... Nasıl Değerlendirdiler? Kavramlar ve İlgili Kişiler Hakkında...

II - Bedreddin Araştırmaları Dört Bölümde Toplanır ve Beş Başlık Altında Sıralanır

III - Bedreddin'in Yapıtları

IV - Edirneli Bedreddin'in Soylu Yaşam Öyküsü

V - Yeniden Edirne

VI - İznik Bir Dönüm Noktasıdır

VII - Bedreddin'in İznik Sonrası Yolculuğu ve İdama Gidiş

VIII - Bulgaristan'da Bedreddin'i Aradık (Gezi Gözlemleri)

Yunanistan'da (Simavna'da) Bedreddin İzleri (Gezi Gözlemleri)

* * *

Ayhan Tunca, sunuş yazısına:

"Bedreddin'i, ülkemizdeki pek çok kişi gibi biz de, ilk kez, Nazım Hikmet'in 'Simavna Kadısı Oğlu Şeyh Bedreddin Destanı' ile fark ettik; heyecanlandık ve zaman zaman, bu kitaptan hareketle geliştirilen değerlendirmeler yanında, çeşitli yazılar okuduk..."

Diye başlıyor ve çok alçak gönüllü bir ifade ile şöyle bitiriyor:

"Kitap, akademik esaslara saygılı, popüler yazım kuralları ile ele alındı ve bu esaslar ışığında işlendi.

Bedreddin etrafında anılan isimleri ve bazı kavramları özet bilgilerle açmanın, konumuza ilişkin yorumlamaları da çoğaltabileceğini düşündük.

Buna karşın, pek çok kitabına hâlâ ulaşılamayan Bedreddin'i ele alıp, bir dergi çalışması sonrasında kitaplaştırırken, bu alanda son sözü söylemek gibi bir niyetimizin olmadığı veya olamayacağı açıktır.

Ummak istediğimiz en önemli şeye gelince:

AYHAN TUNCA

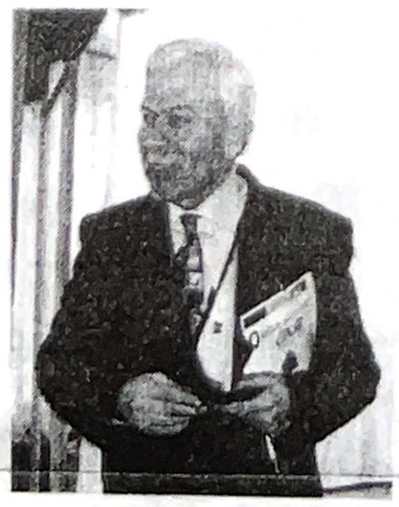

1949'da Edirne Meriç ilçesinde dünyaya geldi.

Edirne Lisesi sonrasında İ. Ü. Edebiyat Fakültesi'nde okudu.

Milli eğitim hizmetlerinde bulundu.

Yerel televizyonculuk, gazete yazarlığı yanında ilk sayısı 2000 Nisan'ında çıkan Yöre adlı aylık kültür dergisini çıkarmaktadır

"Edirne'de Tarih Kültür İnanç Turu", "Mimar Sinan Edirne ve Selimiye", "Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve Edirne", "Edirneli İlhan Koman", "Sağlık Müzesi, Sultan II. Bayezit Külliyesi" ve Kanuni Sultan Süleyman Yılları ve Edirne" adlı kitapların yazarıdır.

KALE TUĞLA
İşçilikten, ayrıntıdan, zamandan bağımsız yağlar CE belgeli Kale Tuğları tercih edilir.
15 ARALIK 2009'DA

ÖNDER
KEŞAN'DA YAYIMLANIR - GÜNLÜK GAZETE
Fiyatı 35 Kr
"GERÇEKLERİ SÖYLEMEKTEN KORKMAYINIZ"
YIL: 48 SAYI: 14345

Ummak istediğimiz en önemli şeye gelince:

Nice başka araştırmalara yol açmada veya bir çağrı seslendirmede minik katkı getirmek...

Bu bize yeter...

Saygı ile sunuyoruz."

* * *

Bize, 'Beynine, belleğine sağlık Ayhan Tunca' demekten ve **"Bedreddin'in Soylu Yaşam Öyküsü"** ile Yöre'nin 134. sayısını gönderdiği için içten teşekkürlerimizi sunmaktan öte bir şey düşmez!

Ayhan Tunca ile iletişim:
Gsm: 0542 283 23 82

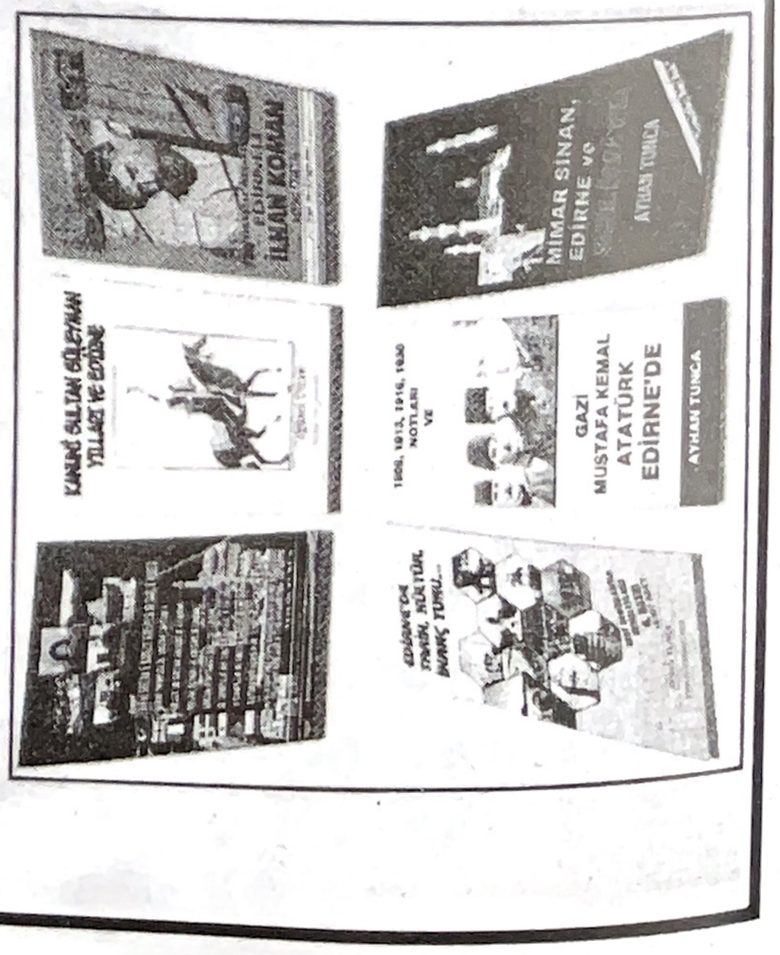

“HER OKULA 1’DEN 120’YE YÖRE” KAMPANYASINA KATILDILAR

Av. Mehmet Ali Önder, “HER OKULA 1’DEN 120’YE YÖRE” KAMPANYASINA T.Ü. İPSALA MESLEK YÜKSEK OKULU İLE KATILDI

1942 yılında İpsala’nın Sarıcaali Köyü’nde doğan Av. Mehmet Ali Önder aynı zamanda ilk çıktığı günden bu yana Yöre’nin aralıksız takipçisi.

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nden 1967 yılında mezun olan Önder, 41 yıldan bu yana Avukatlık mesleğini başarıyla sürdürmektedir.

Av. Mehmet Ali Önder’e kampanyamıza katılımı nedeniyle teşekkür eder, işlerinde başarılar ve sağlıklı bir yaşam dileriz...

Yöre Dergisi

KAMPANYAMIZA KATILIM LİSTESİ

1- M. Edip Ağaoğulları
2- Edirne Rotary Klübü
3- Av. Ertan Sezer
4- Mimar Gönenç Akın
5- Oktay Alemdar
6- Mehmet Eren
7- Metin Keçeci
8- Emin İnağ
9- Süleyman Yaşagör
10- Kemal Değirmendereli
11- Sabahattin Yaz
12- Ömer Başbuğa
13- Bülent Öniz
14- Oğuz Tekin
15- Aynur Işıkseren
16- İsmail Arda
17- Margi
18- Villa Restaurant (Şaban Alabaş)
19- Edirne Avcılık ve Atıcılık İhtisas Derneği
20- Lalezar Restaurant
21- Hidayet Başar
22- Ümit Mıhlayanlar
23- Emre Alp
24-Edirne Berberler, Kuaförler ve Sanatkarlar Odası
25- ÖZTÜRK GRUP- İbrahim Öztürk

keçecizade®

Lokum - Badem Ezmesi

kuruluş 1961

Nostaljik Lezzet

Değişmeyen Kalite

ISO9001 WCS UKAS QUALITY MANAGEMENT 060

ISO 22000 WCS UKAS QUALITY MANAGEMENT 060

Hükümet Cd. No: 5 EDİRNE

Tel: 0284 225 24 81 Fax: 0284 213 30 60

www.kececizade.com

Kuruluş 1961